

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Poselství Mistra Jana Husa dnes?

The Tiding of Jan Hus Today?

Vedoucí práce:

ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

Autor:

Ivana Krhůtková

Praha 2013

Anotace

Bakalářská práce „Poselství Mistra Jana Husa dnes?“ pojednává o životě a díle Jana Husa a zabývá se rovněž výběrem současné tvorby na toto téma. Cílem práce je pokusit se připomenout předložením faktů z minulosti i současnosti jeho odkaz dnešní době. Součástí práce je v rámci příloh taktéž anketa odrážející názor dotazovaných lidí.

Annotation

My BA thesis "The tidings of Jan Hus today?" deals with the life and work of Jan Hus and also is concerned with selecting of contemporary works on the subject. The aim of dissertation is try to remind with the presentation of the facts from the past and today of Jan Hus' legacy to present epoch. The part of work in the Addendum also is the opinion poll reflecting the points of view questioned people.

Klíčová slova

Arcibiskup Zbyněk, Jan Hus, král Zikmund, král Václav, Jan z Jesenice, Wyclif, papež.

Keywords

Archbishop Zbynek, Jan Hus, King Sigismund, King Wenceslas, Jan from Jesenice, Wyclif, the Pope.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze

Ivana Krhůtková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Th.Dr. Kamile Veverkové, Th.D. za odborné rady a vřelou spolupráci při zpracování této práce.

Obsah

Úvod	6
1. Život Jana Husa	7
1.1. Husův kraj a lid	7
1.2. Dětství	9
1.3. Období studií	10
1.4. Atmosféra tehdejší doby	11
1.5. Kazatelská činnost	12
1.6. Hus jako právní myslitel	15
1.7. Proces vedený proti J.Husovi	17
1.7.1. <i>Počátky</i>	17
1.7.2. <i>Husův proces u kurie</i>	22
1.7.3. <i>Spory v Čechách mezi Husem a jeho odpůrci</i>	28
1.7.4. <i>Kostnice - soud a odsouzení</i>	30
1.8. Husův kulturní význam	37
2. Dílo	40
3. Současná tvorba zabývající se Janem Huse	45
3.1. Eva Kantůrková - Jan Hus	45
3.2. Pavel Kohout - „Ecce Constantia!“	47
3.3. Projekt Husova pouť	50
Závěr	52
Použitá literatura	53
Přílohy	60
Summary	72

Úvod

Osobnost Jana Husa, jeho životní příběh a odkaz, má významné místo v historii našeho národa.

Důvodem, který mne vedl k psaní práce zabývající se tímto tématem, byla určitá potřeba propojit historickou událost se současností, s nazíráním na tuto skutečnost s odstupem několika staletí.

Cílem mé práce je předložením historických faktů a výběrem současné tvorby zabývající se osobností Jana Husa připomenout jeho odkaz dnešní době a současné společnosti. Ke své práci jsem použila spisy Mistra Jana Husa a práce významných badatelů v dané oblasti. Soupis je uveden v seznamu použité literatury. Postupovala jsem metodou deskriptivní a analytickou. První kapitola se zabývá životem Jana Husa, krajem, z něhož pocházel, obdobím jeho studií, atmosférou doby, ve které žil, přes jeho působení na univerzitě a kazatelskou činnost, kterou největší měrou vykonával v Betlémské kapli, až po jeho kulturní význam v našich dějinách.

Druhá kapitola je zaměřena na jeho dílo, které psal z větší části ve vyhnanství mimo Prahu. Jedná se o tvorbu českou i latinskou.

Třetí kapitola pojednává o vybraných současných dílech zabývajících se osobností Jana Husa, konkrétně jsem zvolila knihu Evy Kantůrkové - *Jan Hus*, dále divadelní hru Pavla Kohouta - „*Ecce Constantia!*“, a jako poslední projekt *Husova pout'*. Mezi přílohy jsem zařadila anketu, kterou jsem oslovila několik lidí různého věku, vzdělání i profesí, a položila jim otázky týkající se Jana Husa.

1. Život Jana Husa

1.1. Husův kraj a lid

Vilém Boguslawski¹ našel u Ptolemaia², že původně bydlely v nynějších Čechách dva české národy, jež se ovšem tehdy takovým jménem nenazývaly. Severní z nich přesahoval hranici nynější České země do Saska a Durynska, jižní se rozprostíral do Rakouska, dole splýval s Moravany a dále položenými Slovy, tehdy ještě nerozraženými Karlem Velikým a Maďary. Právě tak severní český národ splýval se Slovy polabskými. Jižní kmeny, Doudleby a Netolice, připojily ke své državě Slavníkovci. Poté i se Slavníkovci byli od Přemyslovců zcentralizováni s Prahou, k níž odtud vždy věrně lnuli jako všechen český národ. Zde mizí historická stopa ukazující na zvláštní osobitost jižních Čechů.

Archeologové studováním starožitných pohřebišť v oblasti Českého království potvrdili Ptolemaiovu zprávu o dvou českých národech, severním a jižním. O severním vydávají svědectví, že se usadil v české vlasti mnohem dříve, je tedy starší a kultura vyšší. Jeho mladší bratr se měl k cizí kultuře nechápavě, z čehož je možné právem usoudit, že o to více lpěl na své prakultuře, nedbajíc, že tato jeho stará samobytná kultura se může jiným zdát nekulturní.

¹ Vilém Jos. Boguslawski (1825 - 1901) - polský historik, nekrolog a slavista <http://biblio.hiu.cas.cz> (cit. 2013-05-05)

²Klaudios Ptolemaios (asi 90 - 168 n.l.) - patřil k největším vzdělancům své doby. Je známý především jako zeměpisec, on sám se považoval více za astronoma a matematika. Narodil se jako Řek, a žil v Egyptě pod římskou nadvládou. <http://www.historieweb.cz> (cit. 2013-05-05)

NOVOTNÝ, Václav. *Ku kritice zpráv Kl. Ptolemaia o zemích českých*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1910.

Severní Čechové byli zcela jistě vytříbenými učiteli, politickými sjednotiteli a vojenskými vůdci Čechů jižních, kteří nikdy neměli nejmenší separatistické snahy. Neuplynulo dlouho, a tento jižní národ dal do společné pokladnice národního ducha a dějin ohromné poklady, mezi jinými³ i Jana Husa. Přesto severní Čechové doposud pohlížejí na jižní jako na mladší, které musí učit, vést i napomínat, aby se zhostili své „zanedbanosti“ po stránce hospodářské i duševní. Severním Čechům se zdají být jižní příliš naivní, prostoduší a váhaví, nemají podle nich dostatek čilosti, pružnosti a podnikavosti, pomalu se ujímají i těch nejprospěšnějších novot. Trvá jim dlouho, než se odhodlají vstoupit na cesty všeobecného lidského pokroku. Naproti tomu severní Čechové jsou lidem průmyslově i obchodně aktivním, a patří jim právem chvála jako nejvzdělanějšímu slovanskému národu. Přemýšlení vede severní Čechy k tomu, aby se jejich zrak zabýval spíše světem vnějším, než vnitřním, a to, co v něm nacházejí nového, zajímavého a užitečného, aby si osvojovali a z toho těžili a dále rozšiřovali. Naproti tomu se zrak jižních Čechů stále obrací od vnějšího světa do vlastního nitra, do kterého se rádi noří, je-li jim to umožněno. Jsou rozjímavější, zádumčivější a málomluvnější. U severních Čechů převládá um, u jižních zase srdce. Říká se, že kdo se oddá nazírání v sebe, najde Boha. Bůh je v nás, v našem srdci. Nazíráním v sebe se cítíme i uprostřed vřavy jako o samotě, a tuto samotu vyhledává každý, kdo chce být Bohu blíž. I sám Ježíš Kristus se vydal za stejným účelem na poušť. Takovými to samotáři ducha, poustevníky srdce, bývají

³ Jako například Jan Žižka, Petr Chelčický.

lidé z jižních Čech. S jejich niternou povahou se nesnáší, aby nebyli religiozni. Tichá samota, která připravuje náladu potřebnou v nazírání v sebe, se rozkládá po všech jihočeských krajích, a je jejich charakteristickou známkou.

Každá země dává své vlastnosti lidu, jenž v ní žije. Husovo učení nemělo charakter dogmatických formulí, ale živého mravního nabádání. Nevynikal ani neobyčejnou učeností, ani geniem. Ta překvapivá kouzelná síla, kterou Hus působil na celý český národ, vytékala jen a pouze z mravní velikosti jeho osobnosti a mravního významu jeho kázání.⁴

1.2. Dětství

Jan Hus se narodil v Husinci u Prachatic, přesné datum narození není známo. Za starších časů byl obecně přijímán 6. červenec r. 1373. Od dob českého spisovatele, historika a filologa F. M. Pelcla byl přijat 6. červenec r. 1369. Je pravděpodobné, že se Jan Hus narodil mezi r. 1364 - 1376, snad r. 1373 nebo 1375.

Málo se taktéž ví o jeho dětství. Rodiče byli nejspíš ze selského stavu, otec se jmenoval Michal, a podle všeho zemřel dřív, než Jan vyrostl. Matka dle pozdějších vzpomínek samotného Husa vedla Jana ke zbožnosti. V té době nebylo zvykem dávat si více jmen kromě křestního a jména po otci. Hus se tedy v mládí

⁴HOLEČEK Josef - *Husův kraj a lid* in Dr. KROFTA, Kamil. *Mistr Jan Hus v životě a památkách českého lidu*. Praha: Pražská akciová tiskárna, 1915, str. 61 - 79

jmenoval Jan Michalův. Měl bratra, zda měl i sestry už nevíme.⁵

1.3. Období studií

Stejně tak není doloženo, zda nižší studium navštěvoval ve škole v Prachaticích nebo v Praze, kde je možné s jeho pobytem počítat přibližně od r. 1386.⁶

Od r. 1391 je Hus zapsán na univerzitě. Vstoupil nejprve na fakultu artistů, která v té době měla nejvíce posluchačů, jelikož doplňovala nedostatky dřívějších studií (např. v gramatice a matematice) a připravovala filosofickými přednáškami studenty pro další fakulty. V posledních letech 14. stol. vynikala tato fakulta počtem a slávou svých učitelů nad všechny ostatní středoevropské univerzity.⁷ Bakalářské studium zde Hus dovršil v září r. 1393, a po necelých třech letech, v lednu r. 1396 se zde stal mistrem svobodných umění.⁸

Po dvou letech od dosažení mistrovství, koncem r. 1398 byl zvolen za examinátora kandidátů bakalářství při zkouškách. Fakulta následně Husa povolala k dalším čestným funkcím. Dne 10. října 1400 byl zvolen z českého národa za dispensatora s povinností udílet (vedle tří dalších mistrů) právo ke konání soukromých přednášek a přehlížet listy vydávané

⁵ Zpracováno dle VÁCLAV FLAJŠHANS. *Mistr Jan Hus: Mistr Jan řečený Hus z Husince*. Praha: Jos. R. Vilímek, nedatováno, str. 12-36

⁶ NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str. 6

⁷ VÁCLAV FLAJŠHANS. *Mistr Jan Hus: Mistr Jan řečený Hus z Husince*. Praha: Jos. R. Vilímek, nedatováno, str. 46-47

⁸ NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str. 12

jménem fakulty. Dne 15. října 1401 byl zvolen děkanem fakulty.⁹

1.4. Atmosféra tehdejší doby¹⁰

Je důležité zmínit, že Husovo působení spadá do období papežského schizmatu, které nastalo v r. 1378 zvolením dvou papežů, „římského“ Urbana VI. a „avignonského“ Klementa VII.¹¹ Tato událost měla zákonitě vliv na vývoj náboženského cítění. Budova církve tím byla otřesena v základech, byla znevažována moc papeže jakožto hlavy církve. Vzrůstala povrchnost církevního formalismu, což mělo za následek znevažování církevních trestů a hojně vynášení klateb. Sílicí tlak církevních autorit na lidské duše se stával nesnesitelným. Čím dál tím častěji se ozývaly hlasy, které spatřovaly kořen zla právě u kurie.¹² Tato událost byla často předmětem disputací na univerzitách a sám Hus vzpomínal schizma velmi často.¹³

⁹ NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str. 12

¹⁰ SMRČKA Jakub - *Jan Hus v kontextu českého středověku in Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku*. Vyd. 1. Editor Tomáš Butta, Zdeněk Kučera. Praha: Církev československá husitská, 2012

¹¹ <<http://apo-logia.blogspot.cz/2007/04/papesk-schisma>>. (cit. 2013-05-04)

¹² KAŇÁK, Miloslav. *Milíč z Kroměříže*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1975.

KYBAL, Vlastimil. *M. Matěj z Janova: jeho život, spisy a učení*. Praha: Královská česká společnost nauk. Jubilejní fond, 1905.

¹³ Zpracováno dle NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str. 33-35

1.5. Kazatelská činnost¹⁴

Přesné datum Husova svěcení na kněze neznáme, jak sám pravil¹⁵, rok 1401 byl prvním rokem jeho kněžství, tzn., že pravděpodobně toho roku, nejpozději před červnem, kdy již kázal, byl vysvěcen.

První rok své kazatelské činnosti působil v kostele sv. Michala na Starém městě, a již tehdy se těšil velkému ohlasu, jeho kázání byla hojně čtena i opisována. Svým obsahem i duchem nabízela uspokojení, po jakém prahnul tehdejší lid, vychovaný horlivou činností dosavadních kazatelů. Směr těchto kázání se jim jevil jako pokračování a stupňování dosavadního reformního úsilí.¹⁶

Již ve druhém roce jeho kněžství a kazatelství se o něj zajímají zakladatelé kaple Betlémské¹⁷, která je v té době nejplnějším výrazem a přímo ztělesněním veškerého reformního úsilí v tradicích Milíčových, v duchu národním i pokrokovém. Po rezignaci Štěpána z Kolína¹⁸ na kazatelský post v Betlémské kapli byli na toto volné místo navrženi tři kandidáti, a dne 14. března 1402 byl vybrán generálním vikářem Ojířem (jménem arcibiskupa Olbrama) Jan Hus.

Jeho ustanovení do Betléma spadá do doby vzrušujících událostí. Jen o týden dřív, dne 6. března 1402 byl

¹⁴ BUTTA, Tomáš - *Kazatelské poslání a katechetická činnost Mistra Jana Husa in Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku*. Vyd. 1. Editor Tomáš Butta, Zdeněk Kučera. Praha: Církev československá husitská, 2012.

¹⁵NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str. 69

¹⁶ DUKA Dominik - *Předchůdci Mistra Jana Husa in Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi*: Vyd. 1. Editor Jan Blahoslav Lášek. Praha: Česká křesťanská akademie, 1995.

¹⁷KUBIČEK, Alois. *Betlémská kaple*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953.

¹⁸ODLOŽILÍK, Otakar a NOVOTNÝ, Václav. *M. Štěpán z Kolína*. Praha: Společnost Husova musea, 1924.

král Václav podruhé zajat svým bratrem Zikmundem¹⁹. Neurčitá zpráva svědčí o zájmu krále na Husově jmenování.

Důležitá byla ustanovení bohoslužeb v Betlémské kapli. Každý den před kázáním směla být zpívána mše, po kázání se měla číst tichá. Mimo to bylo vyjednáno, že slavné mše smějí po kázání být zpívány také o zvláštních dnech Betlémských, totiž v den patronů kaple, tj. v den Mládátek, a o svátcích sv. Matěje a Matouše, patronů velkého oltáře, o svátcích čtyř doktorů církevních a v den posvěcení kaple. Rovněž při pohřbech směly být slavné zádušní mše zpívány i po kázáních.

V těchto podmínkách rozvinul Hus svou horlivou kazatelskou činnost.²⁰ Je pozoruhodné, že kázání se konala denně, ačkoliv znění zakládací listiny ukládalo prvnímu kazateli pouze dvojí kázání ve slavných dnech v církvi (*diebus singulis ab ecclesia celebribus*) a v adventu a postu pouze jedno.

Hus ve své kazatelské činnosti vycházel z činnosti svých předchůdců, jejich směrem a v jejich duchu obracel všechno své nejlepší úsilí na opravení a povznesení všeho života a na kárání a vymycování vad u kněží i laiků, ať už před tím, než poznal myšlenky J. Wyclifa²¹, nebo poté, když je poznal. Čteme-li

¹⁹ČORNEJ, Petr. *Velké dějiny země koruny české: V. díl. 2. vyd.* 2000, str. 72 - 79

²⁰HUS, Jan a Anna CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ. *Betlémské poselství*. 1. vyd. Praha: Jan Laichter, 1947.

²¹John Wyclif se narodil kolem r. 1330 v zámožné anglické rodině. Vystudoval v Oxfordu, a působil zde do r. 1371. Již tehdy byl znám jako přední filosof a teolog. Vyjadřoval radikální názory na správu církve. Rozešel se s katolickou tradicí tím, že za nejvyšší autoritu vyhlásil Písmo. S pozdvihnutím autority Bible zároveň napadl autoritu papeže, stavěl se proti římskému učení o transsubstanciaci (přepodstatnění), věřil, že chléb a víno zůstanou po proměňování zachovány a stanou se svátostí Kristova těla a

kázání kladená do starší doby jeho působení, nebo jen ukázky z nich, setkáváme se co chvíli s myšlenkou, kterou známe z Janova, Štítného, Matouše z Krakova a další. I když tu nejde vždy o příbuznost formální, jedná se o totéž úsilí mravního povznesení člověka, tentýž odpor proti zevnějškovosti formalistního církevnictví, tatáž snaha po nové, vnitřní opravdové zbožnosti, po prohloubenějším, zodpovědnějším a lepším životě, jakou lze pozorovat v celém předcházejícím vývoji. Nemohlo tomu ani být jinak, neboť doba sama si takové myšlenky vyžadovala.

Hned od počátku své činnosti je Hus nucen ve svém mravně reformním úsilí vystupovat ostře rovněž proti kněžstvu, i když tyto útoky se nestávají samy sobě účelem, ale především mají vždy sloužit skutečné reformě života, a to nejen u kněží, ale zejména u laiků, jejichž prohřešky neopomíjí ani v nejprudších útocích na kněžstvo. Tvrzení Husem tak často opakované, že všechna jeho snaha směřovala ke zlepšení a povznesení života, že svou činností chtěl lid přivést k následování šlépějí Kristových, že jediným účelem mu byla mravní očista všeho života, není pouhou frází, nýbrž má skutečné a hluboké oprávnění.

Ovšem ani na univerzitě nechybí stopy po jeho vzrůstající oblibě a významu. Jako děkan se nevyhýbal povinností, které mu mimo jeho úřad fakulta ukládala. V lednu r. 1402 byl ustanoven examinátorem

krve. Naproti tomu církev chléb s Kristovým tělem naprosto ztotožňuje. LANE, A. *Dějiny křesťanského myšlení*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996, str. 123 - 126

Viz MOLNÁR, Enrico - *Viklef, Hus a problém autority in Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi*: sborník z mezinárodního symposia konaného 22. - 26. září 1993 v Bayreuthu, SRN. Vyd. 1. Editor Jan Blahoslav Lášek. Praha: Česká křesťanská akademie, 1995.

pro zkoušky mistrovské, od sv. Havla r. 1402 do sv. Jiří r. 1403 zastával úřad rektora university. Nadále rovněž působí jako examinátor u zkoušek bakalářských. Jako kazatel působil v Betlémské kapli bez přerušení téměř 10 let.²²

1.6. Hus jako právní myslitel

Přestože Jan Hus nebyl právníkem v pravém slova smyslu (neabsolvoval právnické vzdělání na univerzitě), vysvítají z mnoha jeho výroků a spisů jeho kritické soudy o právnickém stavu. Soudobé právo znal dobře, jelikož dostatečné znalosti kanonického a ve skromnější míře i římského práva patřily tehdy k výzbroji univerzitního učenice a též ve filosofických a teologických traktátech nebo disputacích se často zjišťují odkazy na právní prameny.

Dalším důvodem, proč se Hus musel zabývat hlouběji právními předpisy a vládnoucími právními názory, byly zdlouhavé peripetie jeho po léta trvajících procesu před papežským soudem. Skutečně největší příčinou jeho zájmu o právo však byla skutečnost, že vlivem reformátorských snah byl veden do stále ostřejšího konfliktu se vžitým a vytrvale přetrvávajícím systémem církevní organizace a autority, a to nebylo možné bez zásadní konfrontace s platným právním řádem. K jeho pramenům sahá často ne proto, aby argumentoval jejich právní autoritou, nýbrž aby podpořil své závěry jejich teologickou závažností. A tak, i když se mnohokrát opíral o tyto kanonické

²²Zpracováno dle NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str.69nn.

sbírky a prameny, byl pro něj směrodatný teologický pohled, mravní obsah a etické hodnocení. Často čerpal kromě papežských zákoníků a různých právnických spisů také z díla Gratianova - *Decretum Gratiani*,²³ které není sestaveno jen z právních předpisů, nýbrž obsahuje také fragmenty ze svatých otců, liturgická pravidla, morální příkazy a nejrůznější jiné výňatky, jejichž juristický charakter byl sekundární, a teprve v zařazení do systému díla získával normativní smysl. Hus z něj tak dokázal vytěžit morální obsah právních pravidel. V konfliktu mezi morálkou a právem, který mnohdy vystupuje v různých právních systémech, je pro Husa rozhodující kategorií morálka. Autorita zákonů z jeho pohledu není na prvním místě. Východiskem tohoto pojetí je Boží zákon, na který pohlíží jako na přednostní, nejvyšší a dokonalou normu, která v sobě obsahuje všechny normy ostatní, a nemůže být tedy ani nahrazena ani zaměněna. Boží zákon je tak rozhodujícím kritériem pro veškerý morální a právní život a předurčuje platnost lidských ustanovení, které nesmí odporovat zákonu Božímu. Hus tímto postojem nechce zavrhnout lidské normy, odmítá jen ty, které se příčí Božím. Pokud však Bůh formuluje obecně závazné zákony v Písmu svatém, je vlastně zbytečné k nim dodávat jakékoliv dodatky. Proto se přiklání k názoru, že zákon Boží sám o sobě postačuje k řízení lidské společnosti. Hus často varoval své posluchače před nadměrným studiem práv na úkor

²³GRATIANUS. *Decretum D. Gratiani universi iuris canonici pontificias constitutiones, et canonicas, brevi compendio complectens: unacum Glossis & Thematis prudentu, & Doctoru suffragio coprobatis: resectis vero nothis, absurdis, difficilibus, iisdeq; inutilibus hypotheseon ad rem minime pertinentiu ineptaruq; Summarum, & Annotationum pseudographijs: textu denique fuae integritati reddito, & Glossis receptis a vitio repurgatis.* Lugdunum: Vincenti, 1559, 1352 s.

teologie. Vypočítával vlastnosti spravedlivého soudce a odsuzoval s trpkostí zneužití soudcovské moci. Odezvu tohoto přesvědčení je možné spatřovat v chování ve vlastním sporu.²⁴

Rozhodující obrat ve vleklých procesech proti Husovu vystupování nastal po velké klatbě r. 1412, kterou mu vyhlásil kardinál Pietro degli Stephaneschi. Hus se proti tomuto rozsudku odvolal ke Kristu. Důvody, které vedly Jana Husa k tomuto neslýchanému aktu, mohou být vykládány různě, ať jsou odůvodněny psychologicky nebo teologicky. Z pohledu právní teorie, tak, jak se odráží v jeho spisech a životních zkušenostech, je to pouze důsledná obhajoba jeho přesvědčení. Podle něj oficiální církve a církevní soud nejsou schopny nalézt pravou spravedlnost. Nejvyšším zákonodárcem a nejvyšším neomylným soudcem je Ježíš Kristus. Nikdo nemůže tvrdit, že soudní řízení vedené proti Husovi bylo prosto vad, avšak morální rovina, na které stál, nebyla slučitelná s právní, na které stáli jeho soudcové. A tak se ve smyslu kanonických norem jeví zoufalý a z hloubi morální opravdovosti vzešlý protest jako gesto neposlušnosti a neuposlechnutí soudního příkazu. V konečném důsledku to znamená setrvání v odsouzeném kacířství.²⁵

1.7. Proces vedený proti Janu Husovi

1.7.1. Počátky

Velkým nebezpečím pro jednotu církevního učení v české zemi bylo pronikání Wyclifových názorů, především jeho pojetí eucharistie, podle kterého

²⁴ KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000

²⁵ KEJŘ, Jiří. *Z počátků české reformace*. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2006, *Deus et gentes*, sv. 6., str.95nn.

zůstává i po posvěcení podstata chleba a vína a neproměňuje se v tělo a krev Kristovu. Hus se touto otázkou také zabýval, i když jeho vývody nebyly zprvu tak radikální.²⁶

Toto učení o remanenci bylo zakázáno dvojí synodou arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka²⁷ v letech 1406 a 1408. I přesto neustávaly výtky proti českému království pro pronikání odchylných věroučných zásad, a sám král Václav tak usiloval o jejich odstranění. Na jeho popud bylo pouhý měsíc po synodě z června 1408 svoláno nové shromáždění duchovenstva, které mělo prozkoumat, zda jsou opravdu v Čechách hlásány bludné nauky. Dne 16. července 1408 bylo vydáno prohlášení, že šetřením nebylo zjištěno žádné kacířství.

Ačkoliv byla arcibiskupova nepřízeň dočasně utlumena, brzy se objevil nový důvod pro spory. Pražští faráři obžalovali Husa z kázání proti kněžím. Vytýkali mu především to, že Hus odsuzuje neúměrně vysoké platy za bohoslužebné úkony, odmítá bohatství kléru, a že svými výroky uráží dobré duchovní. Žaloba samá obsahuje i narážku na zlou pověst českého národa pro wyclifovskou odchylku v učení o svátosti oltářní, ale nikdo zatím není obviněn z kacířství. Husova obšírná odpověď na tyto žaloby vyvrátila všechna udání a neměla další následky.

²⁶ Viz KOLESNYK, Alexander - *Husovo pojetí eucharistie in Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi*: Vyd. 1. Editor Jan Blahoslav Lášek. Praha: Česká křesťanská akademie, 1995.

SOUSEDÍK, Stanislav. *Učení o eucharistii v díle M. Jana Husa*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998.

KOLÁŘ, Pavel - *Husovo učení o přijímání eucharistie a jeho vztah k učení Jakoubkovu in Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku*. Vyd. 1. Editor Tomáš Butta, Zdeněk Kučera. Praha: Církev československá husitská, 2012.

²⁷ ŽEMLIČKA, Zbyněk. *Arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hasenburka a jeho poměr k Husovi*. Praha, 1968.

Spory o Wyclifa a jeho pražské následovníky neustávaly, hluboké mezinárodní napětí způsobené dvojpapežstvím ovlivňovalo dění téměř ve všech zemích Evropy. Objevila se naléhavá potřeba odstranit tento rozkol. V této době již probíhala vzpoura kardinálů proti papeži Řehoři XII²⁸., a byl prosazován úmysl svolat do Pisy všeobecný koncil,²⁹ který by zvolil jediného právoplatného papeže. V mocenském zájmu krále Václava byla touha vrátit se na královský říšský trůn. Václav stojící na straně kardinálů se dostává do sporu s arcibiskupem Zdeňkem, jenž zachovává věrnost papeži, a který dal na dveře pražských chrámů vyvěsit vyhlášku s výtkou pražským mistrům a zejména Husovi, že se přiklonili ke kardinálům a odpadli od poslušnosti papeži. Hus sám na tento čin poukázal jako na počátek jeho neshod s arcibiskupem. Stěžoval si, že byl nazván neposlušným, a že mu bylo zakázáno kázat. Prohlásil, že chce pokorně uposlechnout příkazy církve, papeže i arcibiskupa, pokud se bude jednat o věci dovolené. Zároveň připojil prosbu, aby mu arcibiskup důvěřoval a nesuspendoval jej z kazatelského úřadu. Napětí kolem Wyclifova učení vyvrcholilo synodou z 18. října 1408, která obsahovala přísný zákaz

²⁸ Řehoř XII. (papežem od 30. 11. 1406 do 4. 7. 1415), vlastním jménem Angelo Correr, se narodil kolem r. 1325 ve šlechtické rodině v Benátkách a byl postupně biskupem v Castelle (r. 1380), latinským patriarchou v Cařihradě (1390), kardinálem – knězem kostela San Marco (1405) a papežským sekretářem. Ve snaze ukončit velké schizma (1378-1417) slíbil, že pokud bude zvolen papežem, abdikuje v případě, že zemře nebo odstoupí protipapeži Benedikt XIII. Nakonec se tak však nestalo, k dohodě mezi protipapeži nedošlo, a proto byli oba sesazeni na koncilu v Pise 5. června 1409. Řehoř XII. zemřel 18. října 1417, tři týdny před zvolením papeže Martina V. (J. N. D. KELLY. *Pápeži dvou tisíc let*. 1. vyd. Bratislava: Roal, 1994, str. 189 – 190)

²⁹ JEDIN, Hubert. *Malé dějiny koncilů*. [1. vyd.]. Praha: Česká katolická charita, 1990, str. 49 – 50

zabývat se jakkoliv články a knihami Wyclifovými a hájit je či vykládat. Tato synoda byla zřejmě předpokladem arcibiskupova příkazu k odevzdání Wyclifových knih, aby mohly být prozkoumány a odsouzeny bludy v nich obsažené.

Počátkem roku 1409, nejpozději v postní době, byla z rozkazu arcibiskupa uvalena klatba na všechny wyclifovce i ty, kteří mají jeho knihy. Jako hlavní z nich označil Jeronýma³⁰ a Husa.

Koncil v Pise, svolaný na 25. března, sesadil oba papeže 5. června 1409. Tři týdny na to, 26. června byl zvolen papež nový - Alexandr V³¹.

Působením arcibiskupových zástupců u kurie vydal Alexandr V. dne 20. prosince 1409 bulu, která v plném rozsahu vyhověla jeho přáním. Listina prohlašovala, že v Praze, v Čechách i na Moravě pronikají kacířské články, zvláště učení o remanenci. Zmocňovala arcibiskupa Zbyňka, aby proti nim vystoupil a dal si předložit Wyclifovy knihy, aby zmizely z očí věrných. Ten, kdo by nadále hlásal bludy, bude považován za kacíře. Současně není dovoleno kázat na soukromých místech. Bula zároveň vyloučila odvolání.

Tato bula dorazila do Prahy se zpožděním kolem 9. března 1410, ale brzy vešla ve známost. Nikdo v ní

³⁰ ŠMAHEL, František. *Jeroným Pražský*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo, 1966.

³¹ Alexandr V. (papežem od 26. 6. 1409 do 3. 5. 1410) byl zvolen na koncilu v Pise ve snaze ukončit velké papežské schizma. Narodil se jako Řek na severní Krétě v chudé rodině, v dětství osiřel. Vychovávali a učili jej františkáni, ke kterým se připojil v r. 1357, poté studoval v Padově, Norwichi a Oxfordu. V Paříži získal doktorát, vedl katedru teologie v Pavii. Biskupem byl od roku 1386 a v roce 1402 se stal arcibiskupem milánským. V roce 1405 byl jmenován kardinálem - knězem kostela sv. Apoštolů a legátem pro Lombardii. Ačkoliv byl Alexandr V. zkušeným a šikovným administrátorem, sotva splnil naděje do něj vkládané. Zemřel náhle 3. 5. 1410 v Bologni. (J. N. D. KELLY. *Pápeží dvou tisíc let*. 1. vyd. Bratislava: Roal, 1994, str. 190 - 191)

nebyl uveden jmenovitě, její úmysl byl však zřejmý. Zákaz kázání na soukromých místech mířil přímo na Kapli betlémskou jakožto centrum příznivců wyclifovského hnutí v čele s Janem Husem.

Proti bule se zvedl značný odpor. Sám Hus, který se cítil nejvíc ohrožen ve své kazatelské činnosti, podal odvolání papeži. Ten však umírá, a na jeho místo je dosazen Jan XXIII³². Hus tedy podal stejné odvolání i jemu.

Tato bula však poskytla arcibiskupovi možnost vyvinout novou iniciativu v odporu proti Wyclifovi a jeho idejím a vyvrcholila na synodě ze dne 16. června 1410, kde po prozkoumání a posouzení wyclifových knih odbornou komisí právníků a teologů vyjmenoval osmnáct Wyclifových spisů, které měly obsahovat hereze proti katolické víře, a vynesl nad nimi rozsudek. Knihy měly být odstraněny z očí věřících a spáleny. Odvolával se při tom na apoštolskou autoritu. Hus se tímto ocitá přímo před soudem papežské kurie. Proces s ním je tak opravdu zahájen.³³

³² Jan XXIII. (papežem od 17. 5. 1410 do 29. 5. 1415), vlastním jménem Baltazar Cossa, pocházel z Neapole. Svoji kariéru započal jako vojenský námořník, poté byl papežským pokladníkem. V r. 1402 jej Bonifác IX. jmenoval kardinálem - diákonem kostela San Eustachio. Byl jedním z kardinálů, kterým se nelíbila váhavost Řehoře XII. při řešení schizmatu, podílel se na zvolení papeže Alexandra V., a po dobu jeho krátké vlády měl na něj největší vliv. Po Alexandrově smrti se stal jeho nástupcem. Mezi jeho vlastnosti údajně patřily bezohlednost, chamtivost, ctižádostivost a nemravnost. Svolal kostnický koncil, nicméně po nátlaku na abdikaci se pokusil s koncilu uprchnout v přestrojení v naději, že tím přeručí koncil. To se však nestalo, byla zdůrazněna nadřazenost koncilu nad papežem, Jan XXIII. byl dopaden uvězněn. V r. 1419 se vykoupil a podrobil se papeži Martinu V. (J. N. D. KELLY. *Pápeži dvoch tisícročí*. 1. vyd. Bratislava: Roal, 1994, str. 191-192)

³³Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husuův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 19-40

1.7.2. Husův proces u kurie

Nedlouho po synodě z 16. června 1410 a protestu univerzity z 21. června se Jan Hus společně s M. Zdislavem ze Zvířetic a šesti dalšími účastníky odvolal k papežskému stolci proti příkazu arcibiskupa Zbyňka.

Odvolání je podáno Husovým jménem a jménem jeho sedmi společníků také za všechny členy univerzity. Připomíná v něm, že arcibiskup nebyl oprávněn zakročit proti členům univerzity, jelikož ta je zcela nezávislá na jakémkoli soudu, a podle papežského privilegia nemůže podlehnout v žádné věci žádnému soudci.

I přes podané odvolání k papežskému stolci arcibiskup vykonal rozsudek, a dne 16. července 1410 dal Wyclifovy knihy spálit. Poté odejel na svůj hrad v Roudnici, odkud 18. července vyhlásil proti Husovi a ostatním, kteří se odvolali, klatbu. Z právního hlediska je však neplatná. Navíc se jeho jednáním cítil popuzen král Václav a nařídil mu, aby majitelům spálených knih poskytnul náhradu.

Papež předal Husovo odvolání k prošetření kardinálu Colonnovi. Ten na příkaz papeže shromáždil zasedání teologů a mistrů univerzit boloňské, pařížské a oxfordské, aby posoudili podniknuté kroky arcibiskupa Zbyňka. Schůze se nakonec přiklonila k oprávněnosti Husova odvolání. Kardinál však nebyl rád, že se výsledek toho jednání donesl do Čech.

I sám arcibiskup však podal žaloby ke kurii, ve kterých ostře napadal Husa a jeho společníky z hlásání bludného učení, a tento návrh podpořil hmotnými argumenty, darováním koní, drahých prstenů a pohárů.

Collona tedy přikázal arcibiskupovi, aby postupoval dle buly Alexandra V., a Husa předvolal před svůj soud.

Hus stál před rozhodnutím, zda půjde na soud s vědomím, že bude odsouzen, anebo bude stíhán pro neposlušnost soudu. Arcibiskup dne 24. září ztížil klatbu proti Husovi. Ten však nadále pokračoval ve svých aktivitách na univerzitě i v kázání lidu. Ve svém procesu si zjednal zástupce, prokurátory byli ustanoveni jeho kolegové a osobní přátelé M. Jan z Jesenice³⁴, M. Marek z Hradce a M. Mikuláš ze Stojčína. Arcibiskup mezi tím posiloval své postavení v procesu shromažďováním svědeckých výpovědí škodících Husovi. Ten se vlivem nepříznivého vývoje událostí neodvažoval přijít ke kurii, a jelikož kardinál nedbal žádných jeho omluv, odhodlali se Husovi zástupci uplatnit námitku podjatosti soudce. K vyšetření této námitky byl jmenován auditor, který však nenahrazoval soudce.

Přesto i v době toho prošetřování vynesl kardinál Colonna nad Husem rozsudek, jelikož uplynula lhůta k Husovu dostavení před soud. Označil jej za neposlušného a uvalil na něj klatbu. Arcibiskup Zbyněk ji dal 15. března 1411 vyhlašovat v pražských kostelích. Tento rozsudek se však týkal nedostavení se k soudu a nebylo jím rozhodnuto ve věci obvinění z kacířství. Hus se tomuto rozhodnutí nepodrobil.

Na scéně soudu se objevil nový muž, Michal z Německého Brodu, zvaný de Causis³⁵, jenž se dal zlákat do arcibiskupových služeb a jeho zásahy do

³⁴ KEJŘ, Jiří. *Husitský právník M. Jan z Jesenice*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965.

³⁵ KEJŘ, Jiří. *Husitský právník M. Jan z Jesenice*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965, str. 50 - 52

řízení i útoky proti Husovu prokurátorovi M. Janu z Jesenice patřily mezi nejtěžší překážky, jaké byly postaveny do cesty Husova ospravedlnění.

Přibližně ve stejné době se na stranu Husových protivníků postavil i publicista Dětřich z Niemu, který vydal 6. března 1411 krátké, ale pádné prohlášení proti wyclifismu a k procesům před kurií. Požadoval, aby byla celá věc vrácena arcibiskupovi, a ten by měl užít veškerých prostředků včetně přivolání světské moci. Pokud by to nestačilo, měla by být proti těmto kacířům vedena křížová výprava.

Rovněž Michal z Německého Brodu sestavil žalobní články proti Husovi, v nichž jej prokazatelně označoval za kacíře, který hlásá veřejně bludné názory a svádí lid. Požaduje pro něj zákaz kázání a trest podle kánonů. Obnovil také staré soudní řízení proti M. Janu z Jesenice, aby odstranil hlavního Husova obhájce. Jesenic se dostával do prudkých střetů se svými odpůrci, a některé z jeho výroků byly později použity v žalobách proti němu, čímž byl zasažen i Hus.

V Praze mezitím vrcholil konflikt mezi králem Václavem a arcibiskupem. Králi škodily šířící se pověsti o kacířství v Čechách. Jelikož arcibiskup nesplnil jeho příkaz poskytnout majitelům spálených knih náhradu, dal 28. dubna 1411 vyhlásit, že zabavuje platy a důchody pražských kanovníků i jiného duchovenstva. Arcibiskup na to odpověděl 2. května klatbou proti všem, kteří vykonávali královy příkazy. Král dal zabavit všechny ostatky a klenoty v katedrále a odvezl je na Karlštejn. 6. června bylo vydáno zemským soudem nařízení, které ostře vymezilo hranice církevním a zemským soudem.

Arcibiskup sáhl k dalšímu prostředku, a v červnu 1411 vyhlásil nad Prahou a okolím do okruhu dvou mil interdikt³⁶. Proti tomuto nařízení se však postavila duchovní obec, zejména benediktini, i sám král Václav. Ostatní duchovní se neodvážili zastavit služby Boží ze strachu před panovníkovým hněvem. Ve svých kázáních se proti tomuto kroku postavil také Hus. Arcibiskup se nakonec královu tlaku podrobil. Husovi tím svitla naděje na zdárné ukončení jeho procesu. 3. července se sešla dvě shromáždění, která přistoupila k odklizení sporů mezi nimi. Pro arcibiskupa bylo trpké vědomí, že se má stát rovnocenným ve sporu s Husem, sobě podřízeným klerikem, proti němuž doposud vystupoval žalobami a klatbami. Rozhodčí výrok byl prohlášen 6. července. Arcibiskup se měl pokořit panovníkovi jako svému pánu, měl odvolat své klatby a přimluvit se za zrušení klateb papežských, rovněž má papeži napsat, že v zemi nejsou hlášeny bludy, a pokud snad nějaké jsou, bude je prošetřovat světská moc, jež ovšem není k takovému jednání ve smyslu kanonického práva příslušná. Arcibiskup však list neodeslal, neboť popíral veškeré jeho konání za poslední tři roky. Jan Hus v domnění, že byl smír uzavřen, napsal 1. září prosebný dopis papeži Janu XXIII., v němž se vyznával z víry ve zcela katolickém duchu a vypočítával falešná udání proti němu, popírajíc jejich pravdivost. Omluvil se za nedostavení k soudu, a vysvětlil jej obavami před nebezpečím, které by mu tam hrozilo. Přesto se nechtěl provinit neposlušností a poslal tam své prokurátory. Na závěr prosil o

³⁶Dr. KROFTA, Kamil. *Mistr Jan Hus v životě a památkách českého lidu*. Praha: Pražská akciová tiskárna, 1915, str. 12

zproštění z osobní přítomnosti u soudu s odvoláním na urovnaný spor mezi ním a arcibiskupem Zbyňkem prostřednictvím krále.

Další objasňující list zaslal kardinálskému kolegiu. Arcibiskup však dohodu nedodržel, opustil Prahu, a vydal se na cestu do Uher, kde se chtěl postavit pod ochranu krále Zikmunda. 5. září napsal králi Václavovi list plný trpkých stížností v celé věci i odůvodnění, proč neposlal list papeži. Při cestě za králem Zikmundem, 28. září 1411, arcibiskup Zbyňek zemřel.

Tím byla do značné míry zmařena naděje na příznivý obrat v římském procesu.

Papež vztáhnul celou věc od kardinála i auditora na sebe, a k jejímu vyřízení jmenoval čtveřici kardinálů. Po smrti jednoho z nich, kardinála akvitánského, se zbývající členové dohodli, a pokračování svěřili kardinálu Zabarellovi, vynikajícímu kanonistovi. Články na Husovu obranu byly svědecky prokázány a zapsány do akt. Jan z Jesenice později ocenil Zabarellův spravedlivý přístup. Papež však v únoru 1412 přikázal, aby na soudcovskou stolicí usedl kardinál de Brancatiis, jenž byl nakloněn Husovým odpůrcům, a významně pozastavil celý proces. Následně Michal de Causis zostřil útoky proti Jesenicovi novými obžalobami, aby se tak zbavil obratného Husova prokurátora. Přibližně v březnu 1412 byl Jesenic na popud Michala de Causis uvězněn.

Jesenic z vězení uprchl, nedostavil se však na soud svolaný kvůli výměně auditora, ačkoliv stanovil svého zástupce, a auditor tak proti němu vydal klatbu pro nestání. Jesenic je odstraněn z procesu. Hus se ocitá

bez zástupce, jelikož Jesenic byl svým uvězněním zároveň exkomunikován z úřadu.

V Husově procesu zůstávalo pro další pokračování překážkou Zabarellovo připuštění důkazů pro Husovu omluvu a zejména jejich zápis do soudních spisů. Michal de Causis tuto nevýhodu vyřešil podáním nových žalob proti Husovi, k nimž dostal podklady z Prahy. Krátce na to se rozhořela aféra s odpustky, které vyhlásil papež Jan XXIII. Jan Hus se se svým kritickým postojem a bojem proti odpustkům postavil proti královu svolení k hlásání křížové výpravy a k prodeji odpustků, jelikož král stál v této věci na straně církve. Těmito událostmi Hus ztrácí u krále oporu.

Další ranou se ukázala v následujících letech i roztržka s přítelem Štěpánem Pálčem³⁷. Ten byl sice v počátcích vyhlašování odpustků na Husově straně, ale později se postavil do řad nepřátel.

V důsledku prudkého odporu proti odpustkům v Praze následovaly další stížnosti odeslané papeži a ten odvolává z vedení procesu kardinála de Brancatiis a nahrazuje ho mužem energičtější, kardinálem Petrem degli Stephaneschi. Ten neváhal, a již v červenci 1412 vynesl rozsudek, kterým byla ztížena Colonna klatba pro nestání. I tentokrát bylo vysloveno podezření, že rozsudek byl vymožen úplatky. Uplynuly tři měsíce, než byl rozsudek dopraven do Prahy a zveřejněn, znamenal však konec nadějí na zdárný výsledek Husova procesu. Hus se v hlubokém pocitu

³⁷ KEJŘ, Jiří. M. Štěpán z Pálče a Husův proces. *M. Jan Hus a M. Štěpán z Pálče*. Kladno: Okresní úřad (Kladno), 2000, s. 14-30. HRDLIČKA Jaroslav - *Hus a Pálče* in *Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi*: Vyd. 1. Editor Jan Blahoslav Lášek. Praha: Česká křesťanská akademie, 1995.

křivdy 18. října 1412 odvolává proti rozsudku papežského soudu k soudu Kristovu.³⁸

1.7.3. Spory v Čechách mezi Husem a jeho odpůrci

Hus se svým aktem obrátil k soudní instanci, kterou kanonické právo neznalo a ani nemohlo uznat. Odvrátil se vědomě od soudu církevního, odepřel mu poslušnost i respekt a manifestoval tak své přesvědčení, že koná v souladu s Boží vůlí. Vyjádřil tím nedůvěru v hierarchicko-juristický systém soudnictví, jeho odmítnutí a nahrazení morálním principem vyššího zákona Božího. To narazilo na prudký odpor církevních autorit a mělo za následek přitížení v jeho příštích procesech.

Následkem klatby, která obsahovala v případě neuposlechnutí i hrozbu interdikttem, došlo nakonec i k tomuto trestu, a tak pro Husovu neposlušnost a odpor byl nad Prahou interdikt opravdu vyhlášen. Dalo by se říci, že měl dvě možnosti: poslušnost a odvolání nebo rebelii. Rozhodl se pro rebelii, ke které ho donutila jeho neřešitelná situace. Hus dočasně odešel z Prahy a pokusil se obnovit svůj zápas, tentokrát však u soudu světského - českého zemského, i když tento krok odporoval církevnímu právu. V listu pánům u soudu ohlašoval, jak probíhala jeho pře, a děkoval králi za ujednání smíru s arcibiskupem Zbyňkem. Pražští kanovníci toho však nedbali, vedli při dále, a zjednali nakonec proti Husovi klatbu. Ten ji sice odevzdaně snášel, ale litoval, že nemůže kázat.

³⁸ Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 52-81

Den po zasedání zemského soudu, 18. prosince 1412, vystoupil M. Jesenic na univerzitní katedru s obsáhlým a pečlivě připraveným projevem, ve kterém právníckými argumenty prokazoval neplatnost rozsudku proti Husovi. Repetice byla odevzdána i olomouckému biskupu Konrádu z Vechty jakožto budoucímu arcibiskupovi.

Jesenic se postavil jednoznačně na Husovu stranu, jenom zvolil zcela odlišný způsob polemiky s pražskými odpůrci v porovnání s Husem. Jednalo se o promyšlený projev velké právnícké erudovanosti a učenosti, kterou v té době sotva kdo u nás ovládal. Jeho cílem bylo prokázat neoprávněnost a závadnost Husovy exkomunikace.

Následkem této události vydal král Václav příkaz, aby bylo svoláno mimořádné shromáždění kléru, kde by nastal pokus o usmíření v celé věci a napravení nedobré pověsti českého království v cizině. Zasedání se uskutečnilo dne 6. února, ale nepřineslo žádný výsledek. Bylo nutné najít další příležitost k odklizení sporů, jež by uspokojila krále. Král proto navrhuje čtyřčlennou komisi, která by měla vynést mezi znesvářenými stranami výrok a sám doufá v ukončení sporů. K jednání došlo v dubnu 1413 před Velikonocemi. Jesenic si jako hlavní mluvčí oponentů počínal obratně, a jeho argumenty se ukázaly pádnější, než tvrdošíjně odmítavý postoj teologů, kteří setrvali ve svých dogmatických pozicích. Komise tedy jednoznačně odsoudila klérus jako viníky rozkolu. Rozhněvaný král dal všechny čtyři zaryté

teologické odpůrce vypovědět a zbavil je jejich míst a prebend.³⁹

Přestože se mohlo zdát, že se situace obrátila ve prospěch Jana Husa, je potřeba si uvědomit, že králi šlo především o napravení pověsti českého království a o jeho vlastní mezinárodní postavení. I když Jesenic vybojoval pro Husa na první pohled příznivou situaci, ten si svou přímočarostí, někdy až nepružnou tvrdošíjností a dalšími netaktickými pokusy o smír své postavení u krále spíše zhoršoval.

Průběh sporů na české domácí půdě byl bedlivě sledován u papežské kurie, jejímž dalším krokem bylo vydání klatby na Jana Jesenice auditorem Konrádem Conhoverem. Ten rovněž získal souhlas k Husovu stíhání světskou mocí. Hus se tak najednou ocitá v postavení exkomunikovaného kacíře.

Nadále setrvává na venkově u svých šlechtických příznivců a píše díla na svoji obranu. Proti němu vystupuje svými spisy a polemikami jeho bývalý přítel Páleč a jiní.

Tyto domácí střety, ve kterých uplatnil svou moc sám král Václav, vyvolaly sice další napětí a přinesly podněty k vyhroceným polemikám, ale bezprostředně proces neovlivnily. O jeho pokračování se mělo rozhodnout jinde, daleko od českého království.⁴⁰

1.7.4. Kostnice – soud a odsouzení

Zoufalá potřeba odstranit schizma v církvi vystupovala stále více do popředí veřejného zájmu. Svolání všeobecného koncilu se jevilo jako

³⁹ Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 97-119

⁴⁰ Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 119-124

nejschůdnější cesta k dosažení nápravy. Rozhodnutí padlo na podzim r. 1413 při konferenci krále Zikmunda s papežem Janem XXIII⁴¹. Kromě zásadních dohod se měla na sjednaném koncilu řešit také česká otázka, v jejímž rámci byl na koncil pozván Jan Hus. Ten byl vyzván králem Zikmundem, aby se pod královskou ochranou vydal do Kostnice, kde může hájit pověst svou i českého království.

Tlak vyvíjený ze strany významných osobností církevních i domácího katolického kléru již dosahoval v té době takové síly, že ohrožoval domácí mír. Hus svolil k odjezdu, připomínal však slib glejtu a prosil také o možnost veřejného slyšení v Kostnici. Na cestu si nechal vystavit opisy významných dokumentů, koncepty svých projevů, o kterých doufal, že je bude moci přednést, i všechny právní rady Jesenice, jež mohly ulehčit jeho výslechům. Nepřestával doufat v možnost svobodné disputace na koncilu, i když byl předem varován, že mu toto nemusí být umožněno, jelikož proces vedený proti němu byl ve skutečnosti připravován již před počátkem samotného koncilu.⁴²

Na cestu se vydal 11. října 1414 s družinou svých přátel a několika Čechů. Cesta do Norimberku vedla přes Beroun, Žebrák, Plzeň, Přimdu a Sulzbach a trvala osm dní. Po krátkém odpočinku pokračovali přes několik drobnějších panství a svobodných měst do říšského města Ulmu na Dunaji a dál do Biberachu. Pokračovali přes Augsburské biskupství a Waldburské hrabství do říšského města Ravensburgu a pak do

⁴¹ PETR ČORNEJ. *Velké dějiny země koruny české: V. díl*. 2. vyd. 2000, str. 148-152

⁴² Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 137-148

Buchhornu. Přes bodamské jezero doplula družina 3. listopadu 1414 do Kostnice.⁴³

Brzy poté, co Jan Hus opustil Čechy a vydal se na cestu do Kostnice, zahájil M. Jakoubek ze Stříbra⁴⁴ podávání večeře Páně pod obojí způsobou chleba i vína. Pro církve se jevil tento čin jako krajně nebezpečný, jelikož ohrožoval liturgickou jednotu, tedy jeden z pilířů církve. Zpráva o něm dorazila velmi rychle do Kostnice a stala se jedním z bodů řešení na koncilu.

První dny v Kostnici setrval Hus ve víře, že mu bude umožněno veřejné slyšení, byl ubytován ve městě, účastnil se bohoslužeb. Zdánlivý klid byl však brzy porušen náhlou a potají připravenou akcí, kdy byl pod záminkou pozvání k rozmluvě s kardinály odveden a zatčen.

Již 4. prosince byla papežem sestavena a potvrzena komise, která měla Husa soudit. Její složení mu nedávalo mnoho naděje v její objektivitu. Komise se rychle ujala svého úkolu, a navázala svou práci tam, kde ji zanechal soud u kurie, k němuž se Hus nedostavil. Nebyla zde ani možnost přidělení advokáta, jelikož podezřelému z kacířství to nepříslušelo. Byl vyslýchán v žaláři, kde měl odpovídat na Wyclifovy články a vyjadřovat své přesvědčení o nich. Do vězení mu chodí listy od přátel, kteří jej podporují, a radí mu setrvat ve svém postoji i za cenu života. Proces však pokračoval

⁴³ Zpracováno dle VÁCLAV FLAJŠHANS. *Mistr Jan Hus: Mistr Jan řečený Hus z Husince*. Praha: Jos. R. Vilímek, nedatováno, str. 367-373

⁴⁴Dr. F. M. BARTOŠ. *M. Jakoubek ze Stříbra: spolubojovník a nástupce Husův*. Příbram: Rada starších CČH, 1936.
F. M. BARTOŠ. *Světcí a kacíři*. Praha 1: Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká, 1949, str. 82-105

dále a proti Husovi se stahovala síť obvinění. Sám Hus si zjevně neuvědomoval závažnost svého postavení a nadále věřil ve skutečnou obhajobu prostředky akademické disputace.

Vyšetřování probíhalo poměrně rychle, ale jelikož nepatřilo k prioritám koncilu, bylo přerušováno důležitějšími záležitostmi.

Náhlou událostí byl útěk papeže Jana XXIII. z Kostnice a jeho následné sesazení. Hus byl odvezen do krutého vězení na Gottliebenu. Další přitěžující okolností se pro něj stala výpověď pražského inkvizitora Mikuláše, jenž ještě v Praze svědčil v jeho prospěch, ale zde v Kostnici, kde byl zatčen a předveden, se postavil proti Husovi.

Následkem papežova útěku musela být sestavena nová komise, která měla pokračovat v procesu proti Husovi a současně připravit pro koncil zprávu o Wyclifově učení. Toto propojení obou úkolů vyznívalo špatnou předzvěstí pro Husa.

Hus byl tak brzy donucen vypovídat o svém vztahu ke čtyřiceti pěti článkům Wyclifovým. Odpověděl na ně písemně se žádostí, aby byly předloženy králi Zikmundovi. Krátce na to byl ve stejné věci vyslýchán znovu, tentokrát musel odpovídat ústně na každý článek zvlášť.

Dalším úkolem pro něj bylo odpovědět na čtyřicet dva článků, které z jeho knihy *De ecclesia*⁴⁵ vybral Pálec a předložil je komisařům koncilu. Některé však byly vyňaty nesprávně, jen podle přibližného smyslu či nepřesné citace.

⁴⁵HUS, Jan a Harrison THOMSON. *Tractatus de ecclesia*. 1. vyd. Praha: Komenského evangelická bohoslovecká fakulta, 1958.

Koncil ovšem neměl zájem na Husově odsouzení a uvítal by spíše jeho odvolání.

V Čechách mezitím probíhaly aktivity na záchranu Husa a jeho přátelé v Praze s velkým zájmem sledovali veškerý průběh jeho věznění a výslechů. Česká šlechta jemu nakloněná zasílala do Kostnice sérii protestních listů, v nichž vyvracela některé nepravdy šířené o Husovi a žádala, aby mu bylo poskytnuto slíbené slyšení. Tato iniciativa vedla nakonec k tomu, že 31. května byla Husovi slíbena audience na 5. června. Koncil tak byl donucen splnit i slib daný králi Zikmundovi, že Husa veřejně vyslechne.

Dne 5. června se sešlo početné shromáždění, ale již v samém úvodu vznikla vážná rozepře. Žalobní články byly čteny bez Husovy přítomnosti a navíc byl již k přečtení připraven rozsudek. To však zjistili Husovi přátelé a rychle o tom informovali krále Zikmunda, který vyslal do zasedání své zmocněnce, aby zabránili předčasnému odsouzení.

V průběhu jednání byl mimo jiné čten i list, který Hus zanechal Pražanům před svým odjezdem, překlad do latiny byl však překroucen v jeho neprospěch.

Závěr zasedání se nesl ve znamení slovních útoků proti Husovi a rozčilení proti němu, že se chce hájit výkladem článků a odmítá odpovídat prostým ano a ne. Zmatek způsobil, že zasedání nedošlo k závěru a bylo odloženo na 7. června.

Hus byl toho dne dotazován na poměr k Wyclifovým článkům. Některé jejich výklady uznal jako pravé, čímž si proti sobě popudil mnohé účastníky shromáždění. Na závěr napomínal kardinál d'Ailly i král Zikmund Husa, aby se podrobil koncilu, který s ním pak bude jednat milosrdně. Král rovněž

nezakrytě pohrozil, že nebude hájit žádného kacíře a že spíše sám podpálí jeho hranici.⁴⁶

Při posledním veřejném slyšení 8. června bylo na pořad jednání uvedeno především třicet devět článků vybraných z Husových spisů. Hus byl vyzýván, aby uznal svůj blud, jehož se dopustil hlásáním těchto článků, aby je odpřísáhl, veřejně odvolal a slíbil učit jejich opak. Některé články však nebyly správně vyňaty z jeho spisů a Hus se proti tomu ohrazoval a setrval v názoru, že nemůže odpřísáhnout, co neučil, že by se tak dopouštěl lži.

Vlnu odporu vzbudily Husovy výroky o tom, že pokud papež, biskup či prelát žije ve smrtelném hříchu, není papežem, biskupem ani prelátem. Stejně tak král žijící ve smrtelném hříchu není podle něj králem.

Je zřejmé, že po 8. červnu byli otcové koncilu i král Zikmund přesvědčeni o Husově vině a potřebě postihnout jej církevním i světským trestem. Přesto se někteří účastníci koncilu nadále snažili přimět Husa k odvolání mírnějším obžaloby, vědomi si také sílícího českého hnutí, které nabývalo stále nebezpečnějšího rozsahu. Proti politicky smýšlejícím členům koncilu, kteří chtěli Husovým odvoláním otupit hrozbu dalších rozbrojů v Čechách, stáli ti, kdo jej toužili vidět jako nezlomného kacíře na hranici.

Zdá se však, že Hus byl již rozhodnut neustoupit. Zůstával v přesvědčení, že nemůže odvolat, co nehlásal a stále doufal v obhajobu svobodnou diskusí. Den před svou smrtí vypsál ve vězení své stížnosti proti koncilu, vyhlásil, že jeho proces byl stranický a že se mu nedostalo poučení, které žádal. Koncil si

⁴⁶ Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 148- 169

uvědomoval, že Husovi jde sice o jeho svědomí, ale také viděl, že Hus setrvává v odporu s ohledem na své straníky v Čechách, které by pohoršil odvoláním toho, čemu je učil.

Úsilí některých koncilních otců, kteří se po trojím veřejném výslechu snažili po čtyři týdny získat Husa pro odvolání je dokladem, že chápali zvláštní povahu Husova procesu sice jako soud nad kacířem, ale současně jako mezinárodní otázku, v níž byl zainteresován sám římský král a jež zasahovala české království a ohrožovala jeho stabilitu a pravověří. Ke všemu se přes Wyclifa prolínala i s anglickými zájmy. Rovněž král si přál přesvědčit Husa k ústupnosti, a proto mu v předvečer rozhodujícího zasedání poslal návštěvu tří českých pánů a čtyř biskupů stojících na straně Husově, aby s ním promluvili. Hus se rozhodl setrvat ve svém postoji. Následujícího dne, 6. července, byl po slavnostní mši přiveden do chrámu, kde nad ním byl po opětovném přečtení obžaloby vynesena rozsudek znějící na degradaci ze stavu kněžského, spálení jeho knih a odevzdání světskému rameni, což pro něj znamenalo odvedení za město a upálení na hranici.

Není možné neobdivovat se mravní síle, s jakou šel Jan Hus na smrt, nebo dostatečně zdůraznit jeho niternou víru, s jakou se odevzdal do vůle Boží. Jeho lidský osud se tak stává mezníkem v dějinách. Nebyl pasivní obětí, svým rozhodnutím jít na smrt se stal, aniž to sám zamýšlel, spolutvůrcem dějinné epochy.⁴⁷

⁴⁷ Zpracováno dle: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, str. 169 - 177

1.8. Husův kulturní význam

Vedle nezměrného dějinného významu ovlivnilo Husovo působení také rozličné obory kulturního českého vývoje. Nejznámější z nich je jeho oprava českého pravopisu. Již před Husem byly pokusy o to, aby složitý, těžkopádný, nepřesný a nepraktický pravopis, jenž byl používán v počátcích českého písemnictví, byl přizpůsoben praktické potřebě. Ale teprve Husovu důmyslu se podařilo stanovit na základě důkladných studií jednoduché a jednotné zásady českého psaní, jimiž se v úpravě Bratří českých⁴⁸ doposud řídí nejenom novočeský pravopis, ale i pravopis jiných Slovanů píšících latinkou.

S opravou pravopisu souvisí Husova zásluha o vytvoření jednotné spisovné české řeči. Do té doby jednotný český spisovný jazyk v podstatě neexistoval. Každý psal vlastním nářečím a nejlepší české spisy z doby před Husem byly psány zastaralou řečí, velmi rozdílnou od mluvy lidové, těžkou a tvrdou. Hus ve svých spisech upouští od většiny zastaralých tvarů, píše živou řečí svého pražského okolí a toto pokročilejší, lehčí a pružnější nářečí tak povyšuje na společnou spisovnou národní řeč. Při tom se však rozhodně staví proti porušování jazykové čistoty zaváděním cizích slov, zejména německých, což se dělo zvláště v Praze, kde byl styk s německou kulturou nejživější. Jsou známé jeho výtky proti Pražanům a jiným Čechům, kteří mluví „odpoly česky a odpoly německy“.

Významně také zasáhl Hus kulturní vývoj českého národa tím, že první vědomě a programaticky uvedl do kostela lidový zpěv. V předhusitské době se takřka

⁴⁸ <http://nase-rec.ujc.cas.cz> (cit. 2013-05-04)

nevyskytovaly české kostelní písně, vyjímaje dvě tři, jež byly zpívány při mimořádných příležitostech. Lid při bohoslužbách zpravidla nezpíval, byl jen trpným divákem, proto ani nemohly vznikat kostelní lidové písně. Hus však svým působením zjednal lidovému zpěvu přístup do chrámu. Lid přestal být pouhým divákem při bohoslužbách a sám se jich účastnil svým zpěvem. Této zvyšující potřebě a touze se Hus snažil vyhovět vytvořením některých písní a po jeho příkladu pak pokračovali mnozí jiní. Zrodily se všechny zbožné husitské zpěvy, které patří k nejkrásnějším květům českého ducha. Odtud vede vývoj k slavným bratrským kancionálům XVI. století a jimi také vrcholí.

Velká zásluha náleží Husovi i za povznesení českého národního vědomí a zmohutnění českého vlivu v Čechách a na Moravě, zejména zásluha o znárodnění pražské univerzity. Tato univerzita, založená císařem Karlem IV. nejen pro Čechy, nýbrž také pro celou říši římskoněmeckou, v první době po svém založení nebyla ústavem zemským ani národním, ale ústavem mezinárodním, popřípadě říšským. Mezinárodní byla i řeč, jíž se zde užívalo, a sice latina, mezinárodní byl duch, který zde vládl, mezinárodní byli i členové univerzity, profesoři a studenti. Z největší části to byli příslušníci říše římskoněmecké, mezi nimiž byli čeští profesoři a studenti jen nepatrnou menšinou. Pražská univerzita byla rozdělena na čtyři národy, z nichž tři se skládaly vesměs z cizinců, velkou většinou Němců, ke čtvrtému vedle Čechů náleželi ještě ti, kteří do Prahy přišli z Uher a Sedmihradska, a taktéž Němci z království českého a z Moravy. Z této velké číselné převahy Němců nad Čechy na pražské univerzitě vyplývala přirozeně i

jejich převaha ve správě univerzity a v univerzitních úřadech. Tyto poměry na univerzitě však netrvaly dlouho. Zakládáním nových univerzit v sousedství Čech ubývalo německých profesorů i studentů na pražské univerzitě, českých mistrů naopak přibývalo. Bylo tedy přirozené, že mezi nimi vznikla myšlenka, aby se obrátil dosavadní poměr mezi národy na univerzitě, aby rozhodující moc byla odňata národům cizím a přiznána národu českému. Není doloženo, kdo byl původcem této myšlenky, ale je jisté, že Hus se velmi horlivě přičiňoval o její uskutečnění, že pro ni působil jak mezi mistry univerzitními, tak mezi svými přáteli u králova dvora do té míry, že zásluha o její naplnění náleží v první řadě jemu.

Tohoto úspěchu bylo dosaženo kutnohorským dekretem z 18. ledna 1409, jímž byly českému národu na univerzitě přiznány tři hlasy a ostatním národům dohromady hlas jediný.⁴⁹

⁴⁹ Dr. KROFTA, Kamil. *Mistr Jan Hus v životě a památkách českého lidu*. Praha: Pražská akciová tiskárna, 1915, str. 15-17
SMRČKA Jakub - *Jan Hus v kontextu českého středověku* in *Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku*. str. 112
Vyd. 1. Editor Tomáš Butta, Zdeněk Kučera. Praha: Církev československá husitská, 2012.

2. Dílo⁵⁰

Husovo literární dílo vznikalo v souvislosti s jeho univerzitním a kazatelským působením⁵¹, svá největší díla však napsal ve vyhnanství.⁵²

„Výklad viery, desetara božieho prikázanie a motlitby Páně“⁵³

Tento svůj velký spis dokončil 10. listopadu 1412 na Kozím Hrádku a je považován za jeho nejvýznamnější česky psané dílo. Účelem tohoto spisu, jak jej sám Hus naznačuje, je „sprostným lidičkám vyložiti“, jak mají věřit, přikázání boží plnit a k Bohu se modlit. Upozorňuje zde také na různá bludná učení. Prameny k sepsání čerpal jednak z Wyclifa, jednak ze svých starších děl, např. „Provázek třípramenný z víry, lásky, naděje“⁵⁴ (lat. *Triplex funiculus*), které nabízí poučení o základních povinnostech křesťana podle tří božských ctností. K zajímavostem patří, že

⁵⁰ k nejstarším souhrnným vydáním u nás patří: HUS, Jan a ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české. Díl I.* Praha: Bedřich Tempský, 1865.

HUS, Jan a ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české. Díl II.* Praha: Bedřich Tempský, 1866.

HUS, Jan a ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české. Díl III.* Praha: Bedřich Tempský, 1868.

Mistra Jana Husi Sebrané spisy/Jan Hus; z latiny přeložil Milan Svoboda; úvodem a vysvětlivkami opatřil Dr. V. Flajšhans ; J. R. Vilímek., 6 sv. Praha : J. Bursík, 1904.

⁵¹ HUS, Jan, STEIN, Evžen, ed. a RYBA, Bohumil, ed. *M. Jan Hus jako universitní rektor a profesor: výbor z jeho projevů.* V Praze: Jan Laichter, 1948. 132-[I] s. Sloupové pamětní; Kniha 5.

Kap. Husovy Kvestie in KEJŘ, Jiří. *Z počátků české reformace.* 1. vyd. Brno: L. Marek, 2006, 271 s. *Deus et gentes*, sv. 6., s. 195 - 212

⁵² HUS, Jan a FLAJŠHANS, Václav, ed. *Listy z vyhnanství (1412-1414): Listů Husových svazek druhý.* V Praze: J. Otto, [1915]. 118 s. Světová knihovna; č. 1197-98.

⁵³ HUS, Jan. *Výklad víry; Výklad desetara Božího přikázání; Výklad modlitby páně; Zpravidlo k výkladu.* Jilemnice: A. Neubert, 1902. 529 s. *Vybrané spisy; II.*

⁵⁴ HUS, Jan. *Provázek třípramenný.* Jilemnice: A. Neubert, 1901, s. 45 až 72.

vedle odkazů na své starší spisy zde Hus také slibuje některé spisy příští.

Další Husovou českou prací sepsanou patrně ještě před Výkladem je „Zrcadlo člověka hříšného“⁵⁵. Jedná se o zpracování Augustinova spisku, jenž upozorňuje na hříchy a pobízí k pokání.

Vzápětí po sepsání Výkladu napsal „Výklad menší“⁵⁶, jenž obsahoval krátký výtah obširných výkladů hlavního spisu. Nepřinášel podstatně nic nového, měl posloužit čtenářům, aby sami mohli poučovat jiné.

„Dcerka - O poznání cesty pravé ke spasení“⁵⁷

Tento Husův traktát je věnovaný ženám, které zasvětily svůj život boží službě a přináší jim všestranné ponaučení.

„O svatokupectví“⁵⁸

2. února 1413 dokončil Hus své nejostřejší a nejsilnější dílo. Obracejí se v něm proti kněžským hříchům, kritizuje církev pro její bohatství. Nelíbí se mu, že současná církev žije v přepychu, chová se jako šlechta a má služebnictvo. Nezastavuje se však se svými výtkami ani před laiky.

„De ecclesia“⁵⁹

⁵⁵ HUS, Jan. *Zrcadlo člověka hříšného; Zrcadlo hříšníka menší*. Jilemnice: A. Neubert, 1901, s. 202-208.

⁵⁶ HUS, Jan. *Výklady*. 1. vyd. Praha: Academia, 1975, 714 s.

⁵⁷ HUS, Jan. *Dcerka, aneb, Poznanie cesty prave k spasenju*. W Praze: Josefa Fetterlowá z Wildenbrunu, 1825.

HUS, Jan a ŽILKA, František, ed. *Dcerka: o poznání cesty pravé k spasení*. 2. vyd. Praha: Kalich, 1995.

⁵⁸ HUS, Jan. *O svatokupectví*. Jilemnice: A. Neubert, 1901, s. 175 až 199.

Svůj velký spis O církvi dokončil na Kozím Hrádku 8. června 1413 a řadí se k jeho nejslavnějším. Navazuje na stejnojmenné dílo Wyclifa, některé jeho myšlenky jsou zde citovány doslovně. Přestože se k poučování o církvi, jež bylo původním účelem spisu, dostává Hus jen v prvních kapitolách, neubírá mu toto na kvalitě. Spis poslal krátce po napsání do Betlémské kaple, kde byl veřejně předčítán.

Ke stejnému tématu se nakonec vrací ve svém dalším traktátu „*Responsi ad skripta M. Stephani Palecz*“, kde se obrací proti Pálčově *Replíce contra Quidamistas* a v „*Responsio ad skripta M. Stanislav de Znoyma*“, ve kterém vyvrací Stanislavův spis *Alma et venerabilis*. Podobně „*Refutatio scripti octo doctorum theologie*“ vyvrací Pálčův traktát z r. 1412.

„*O šesti bludích*“⁶⁰

Toto české rozšířené zpracování svého původního latinského spisu dokončil Hus 21. června 1413 v zapovězené Praze, kam se na čas vrátil. Latinský text byl napsán i na stěnách Betlémské kaple.

„*Postilla čili vyloženie svatých čtení nedělních*“⁶¹

27. října 1413 dokončil Jan Hus na Kozím Hrádku Postillu. Připojil k ní též dvojí posvícenská kázání a později bylo k tomuto dílu připojeno i jeho „*Kázání*

⁵⁹ HUS, Jan. *O církvi*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965. 311 s. Památky staré literatury české; sv. 29.

⁶⁰ HUS, Jan. *O šesti bludech*. Jilemnice: A. Neubert, 1901, s. 231-270.

⁶¹ HUS, Jan. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy*. sv. VI., *Postilla*. II. vyd. Praha: Bursík, 1904, 361 s.

HUS, Jan. *Mistra Jana Husi Postilla, čili, Vyloženie svatých čtení nedělních*. V Jilemnici: Al. Neubert, [1906], 394 s.

o milosrdném Samaritánu". Účel Postilly naznačuje Hus sám v jejím úvodu: „Umienil sem pro chválu boží, pro spasenie Čechův věrných, kteříž žádají vóli boží poznati a plniti, čtenie nedělnie všecka kratičce s boží pomocí vyložiti.“ Kromě čerstvě napsaného textu použil i část svých starších kázání a inspiraci k myšlenkám čerpal rovněž z Wyclifova díla „*Sermones*“⁶² – kázání na nedělní evangelia.

V adventním čase, 3. prosince 1413 věnoval své Pražské obci posluchačů zvláštní list – psané kázání na téma „*Confirmate corda vestra*“, jenž měl být náhradou za mluvené slovo. Následoval list na téma „*Zvěstuji vám radost velikou*“, který měl nahradit vánoční kázání.

„*Jádro učení křesťanského*“⁶³

Spisek dokončil 26. června 1414 v Sezimově Ústí, kam se přesunul z Kozího Hrádku. V nejstručnější formě se snaží podat souhrn všeho, co je třeba vědět k řádnému křesťanskému životu.

„*Krátký výklad víry*“⁶⁴

V tomto díle předává Hus lidem účinnou formou stručné katechetické shrnutí potřebných nauk zmíněných již ve Výkladu velkém.

„*O manželství*“⁶⁵

⁶²WYCLIFFE, John. *Sermones [Wycliffe]*. London, 1889.

⁶³HUS, Jan. *Jádro učení křesťanského; Výklad písniček Šalomounových*. Jilemnice: Neubert, 1901, s. 325–350.

⁶⁴HUS, Jan. *Výklady*. 1. vyd. Praha: Academia, 1975.

⁶⁵HUS, Jan. *O manželství*. Jilemnice: A. Neubert, 1901, s. 303–323.

Je to česky napsané dílo, v němž se Hus snaží oslovit nejširší vrstvy lidu na téma, které často probíral, a o jehož potřebě dostatečného poučení byl přesvědčen.

„*Proti knězi kuchmistrovi*“⁶⁶

Jan Hus se tímto listem brání proti pomluvám bývalého kněze, jenž ho nazýval ďáblem a šířil proti němu urážky. List napsal v době, kdy žil na hradě Krakovci, na němž pobýval po odchodu ze Sezimova Ústí.

V době příprav na cestu do Kostnice sepsal Jan Hus několik slavnostních kvestií a kázání⁶⁷, např. kvestií „*De sufficiencia*“, v jejímž závěru připomíná, že papežovým úkolem je být bohoslovcem, kdežto světská vláda náleží knížatům, a kázání „*De fidei elucidacione*“ – Husovo vyznání víry. Vše sepisoval v domnění, že se mu v Kostnici dostane veřejného slyšení.

Dramatické události v Kostnici daly vzniknout mnoha spiskům, traktátům a listům⁶⁸, jenž Hus adresoval jednotlivcům, ale i skupinám přátel a bližních.⁶⁹

⁶⁶HUS, Jan. *Knížky proti knězi kuchmistrovi* = [Impressum per Paulum in Monte Oliveti: Anno domini Milesimo CCCCIX]. Kladno: Karel Janout, 1935. [XLVI] - 16 - [IV] s.

⁶⁷HUS, Jan. *Sermo de pace* = *Řeč o míru*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1963. 93, [2] s. Kalich.

⁶⁸HUS, Jan. *Sto listů M. Jana Husi*. 1. vyd. Praha: Jan Laichter, 1949. 303, [7] s. Sloupové pamětní; Sv. 8.

HUS, Jan. *Listy z Kostnice (1414-1415): Listů Husových svazek třetí*. V Praze: J. Otto, [1915]. 181 s. Světová knihovna; č. 1201-1203.

VÁCLAV NOVOTNÝ. *M. Jana Husi korespondence a dokumenty: Spisův M. Jana Husi č. 9*. Praha: Komise pro vydávání pramenů náboženského hnutí českého, 1920.

⁶⁹Zpracováno dle NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 2.*, Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919, str. 195-354

3. Současná tvorba zabývající se Janem Husem

K nahlédnutí do současné tvorby zabývající se tímto tématem jsem zvolila tři díla: knihu Evy Kantůrkové, celovečerní hru Pavla Kohouta a projekt Husova pouť.

3.1 Eva Kantůrková⁷⁰ – Jan Hus⁷¹

Autorka dokončila své dílo v roce 1988, ve stejném roce vyšlo ve formě samizdatu v nakladatelství Praha. Netradiční a vypravěčsky souvislou formou nás spisovatelka zavádí ve třinácti kapitolách do dramatické doby velkých událostí.

Jak sama uvádí o svém díle:

„Podle toho, co se o Husovi píše a zejména, jak by si někteří přáli, abych o něm psala já, vidím, že jej mají zařazeného do schématu myšlenkového dějinného rytmu, který venku popsal Rio Preisner a tady o něm píše a přednáší Zdeněk Neubauer, do oné schematicky vedené názorové řady, končící ve svých praktických důsledcích všeobecným krachem. I kdybych připustila, že lidské myšlení proti sobě postupuje takto

⁷⁰ Eva Kantůrková, rozená Sílová, je scénáristka, prozaička a autorka psychologických próz. Narodila se 11. 5. 1930 v Praze. Po dělnické přípravce, kterou ukončila v r. 1951 maturitou, absolvovala filosofii a historii na Filosofické fakultě UK, kterou absolvovala v r. 1956. Kromě literatury se věnuje i kulturní a politické činnosti. Jako signatářka Charty 77 se stala v r. 1985 i její mluvčí. Rok předtím strávila bez soudu ve vyšetřovací vazbě. Patří mezi zakladatele Občanského fóra, v letech 1990–1992 byla poslankyní České národní rady, v letech 1994–1996 předsedkyní Obce spisovatelů.

<http://www.spisovatele.cz/eva-kanturkova#cv> (cit. 2013-05-04)

⁷¹ KANTŮRKOVÁ, Eva. *Jan Hus: příspěvek k národní identitě*. Vyd. 3., Ve vydavatelství Ideál 1. Praha: Ideál, 2008, [8] s. obr. příl. Literární texty (Ideál), sv. 1.

schematicky dvouproudově, že se neovlivňuje a neprolíná, že nepůsobí ve skocích a předbíhání atd., tedy i kdybych vzala tuto spíš obžalobu než výklad jedné linie evropského myšlení jako oprávněnou, pak ale právě o Husa bych musela polemizovat.

Nad Husovými texty jsem udělala svá tři ohromující zjištění, která mě přiměla napsat o Husovi knihu.

To první právě bylo, že Hus nejen nezapadá – zdánlivě proti logice věci, když přece je pro katolíky heretik – , ale že on porušuje a skoro jakoby se vysmíval oné schematické řadě, vytypované Preisnerem.

Moje druhé ohromující zjištění zcela vyvrátilo téměř všechno, co já sama do té doby, než jsem začala Husa číst, o Husovi věděla.

Moje třetí ohromující myšlení vyplynulo z obou předchozích, totiž že Hus má svým filosoficko-teologickým vybavením co říci přímo do středu našich dnešních hledání.⁷²

Knihy si brzy získala mnoho čtenářů, mezi nimi např. Jana Šimsu, evangelického faráře, teologa a editora, signatáře Charty 77, a Jaroslava Mezníka, českého historika, rovněž signatáře Charty 77. Společně o knize řekli:

„Nejblíže má nová kniha Evy Kantůrkové k životopisným románům, jak je vytvářeli Stefan Zweig, André Maurois nebo Irving Stone. Liší se od nich však tím, že není zaměřena na dramatičnost příběhu, ale do světa myšlení Jana Husa i jeho odpůrců, zvláště Štěpána z Pálče. Autorka cituje podrobně dopisy, filosofické a teologické spisy, kázání, udání, traktáty i

⁷² KANTŮRKOVÁ, Eva. *Jan Hus: příspěvek k národní identitě*. Vyd. 3., Ve vydavatelství Ideál 1. Praha: Ideál, 2008, [8] s. obr. příl. Literární texty (Ideál), sv. 1., s. 451-453

polemické písně. Jde jí o myšlenkový zápas. Události a sociální ohlas Husova působení zaznamenává jen na okraji. Právě v tomto přístupu je ukryto tajemství knihy. Spisovatelka se sama chtěla dovědět, o co Hus zápasil, jaké myšlenky vládly v srdcích a myslích jeho současníků a za co zemřel. Čtenář se tak dovídá o tom, co se v jiných zpracováních, určených širšímu okruhu čtenářů, spíše přechází nebo rychle interpretuje jako dobová forma ideologického zápasu, který má svůj základ jinde. Románová studie Evy Kantůrkové je záznam jejího pokusu proniknout ke smyslu Husova zápasu.“⁷³

3.2 Pavel Kohout⁷⁴ – „Ecce Constantia!“⁷⁵

Tato celovečerní hra, kterou Pavel Kohout dokončil v r. 1988, představuje originální a živou formou události odehrávající se v Kostnici v době trvání svolaného koncilu, tedy v letech 1414-1418.

⁷³ ŠIMSA, Jan, MEZNÍK, Jaroslav in KANTŮRKOVÁ, Eva. *Jan Hus: příspěvek k národní identitě*. Vyd. 3., Ve vydavatelství Ideál 1. Praha: Ideál, 2008, [8] s. obr. příl. Literární texty (Ideál), sv. 1., s. 454

⁷⁴ Pavel Kohout - narodil se 20. července 1928 v Praze. V r. 1946 se stal členem Komunistické strany Československa, v r. 1969 z ní byl vyloučen. Za účast na občanské iniciativě Charta 77 byl exekučně vystěhován ze svého pražského bytu i se svojí ženou Jelenou Mašínovou, v r. 1979 násilně odsunut do Rakouska a zbaven československého státního občanství. V r. 1980 získal občanství rakouské, a v r. 1990 mu bylo navráceno i původní. Je tedy nyní občanem dvou členských zemí Evropské unie. Žije, pracuje a volí ve Vídni i v Praze. V r. 1969 dostal rakouskou cenu Theodora Cokora, v r. 1977 se stal nositelem Velké rakouské státní ceny za evropskou literaturu, v r. 2000 obdržel v Basileji Evropskou cenu za kulturu a komunikaci. <<http://www.pavel-kohout.com/biografie-cz>> (cit. 2013-05-04)

⁷⁵ KOHOOUT, Pavel. "Ecce Constantia!": dvanáct osudových hodin pro tři idealisty: přímý přenos z koncilu v Kostnici 1414-1418 s jednou přestávkou na osvěžení : vánoční příloha Listů [roč. 19, čís. 6/1989]. Vídeň: Sazba Růžena Janovská, 1989.

Hra se skládá ze dvou dílů, z nichž každý má šest vstupů, tzv. přímých přenosů, které uvádí hlasatelka, a informuje o právě probíhajících událostech v Kostnici. Teprve poté následují jednotlivé obrazy. První díl hry nás provede přípravami města na období trvání koncilu, postupným příjezdem všech zúčastněných včetně papežů, a později i císaře, přes zatčení Husa, jenž do té doby s nadějí pobýval u vdovy Pfisterové, až po osudný den, kdy byl Jan Hus odsvěcen a upálen, a kdy jeho přítel Jeroným pod nátlakem odvolal.

Druhý díl hry⁷⁶ začíná v časové linii o deset měsíců později, kdy byl upálen i Jeroným, jenž nakonec odvolal veškerá svá odvolání. Rektor pařížské univerzity se trápí, císař vyvíjí na církevní hodnostáře tlak, aby se volba nového papeže uspíšila. Vykreslením možným intrik, i zoufalých způsobů, jak dosáhnout konkrétních cílů, se děj nakonec přesune až do svého závěru, do zvolení nového papeže Martina V⁷⁷.

⁷⁶ KOHOUT, Pavel. "Ecce Constantia!": dvanáct osudových hodin pro tři idealisty: přímý přenos z koncilu v Kostnici 1414-1418 s jednou přestávkou na osvěžení : vánoční příloha Listů [roč. 19, čis. 6/1989]. Vídeň: Sazba Růžena Janovská, 1989, str. 70.

⁷⁷ Martin V. (papežem od 11. 11. 1417 - 20. 2. 1431), vlastním jménem Oddo Colonna, se narodil v r. 1366, studoval právo v Perugii. Podílel se aktivně na přípravě Koncilu v Pise (1409). V Kostnici zůstal loajální Janovi XXIII. až do jeho zbrklého útěku. Skromný, ale panovačný despota železné vůle přijal jméno Martin podle světce, který měl svátek v den jeho zvolení. Okamžitě se pustil do vysvobozování papežského státu z chaosu, do kterého upadl v čase schizmatu. Usídlil se v Římě. Posílil prestiž svého úřadu v Evropě díky mnoha mírovým misím, které posílal hlavně do Anglie a Francie. Udržoval styky s Cařihradem. V r. 1423 svolal koncil do Pavie, ale nezúčastnil se ho kvůli morové epidemii. Koncil, svolaný nakonec do Sieny, rozpustil pro slabou účast, a další naplánoval do Basileje v r. 1431. Krátce po jmenování předsedy koncilu zemřel na záchvat mrtvice. (J. N. D. KELLY. *Pápeži dvou tisíc let*. 1. vyd. Bratislava: Roal, 1994, str. 192-194)

Poslední slovo má pražský zlodějíček Fretka, jehož postava prostupuje jednotlivými obrazy, a jejíž charakter povahy se mění v závislosti na primárním pudu přežití.

Na pozadí smutných událostí tak můžeme mnohdy slyšet vtipné dialogy, které se nás snaží přiblížit do oněch okamžiků.

Autor o své hře uvádí:

„ „Ecce Constantia!“ - dříve pracovně nazývaná hra o Husovi je jeho nejstarším projektem, myšlenka se zrodila před více než dvaceti lety! Už tehdy mu bylo jasné, že to musí být spíš hra o koncilu. Po studiu dokumentů považuje dokonce koncil v Kostnici za první konferenci pro spolupráci a bezpečnost v evropských dějinách. Už proto nechtěl nechat Husa vůbec vystoupit, aby se vyhnul zjednodušujícím „vlasteneckým“ interpretacím.

Autor přečetl za posledních dvacet let skoro vše, co mu mohlo pomoci učinit si co nejpřesnější obraz doby, místa, událostí a klíčových postav. Děkuje výslovně za pomoc,⁷⁸ kterou mu při tom poskytlí čeští historici právě v čase, kdy byl ve vlasti nežádoucí osobou. Všechny situace i konflikty hry se opírají o seriózní informace. Při rozporných či neúplných pramenech se nechal řídit věrohodností a logikou.

Mnohé texty jsou autentické - tak i „Facécie“ Poggio Bracoliniho, první a hned tak odvážné anekdoty evropské literární historie, které už ve své době způsobily rozruch. Dialogy hry jsou samozřejmě valnou většinou fiktivní, vyplývají však z doloženého a

⁷⁸KOHOUT, Pavel. "Ecce Constantia!": dvanáct osudových hodin pro tři idealisty: přímý přenos z koncilu v Kostnici 1414-1418 s jednou přestávkou na osvěžení : vánoční příloha Listů [roč. 19, čís. 6/1989]. Vídeň: Sazba Růžena Janovská, 1989, str. 94

snaží se zobrazit pravděpodobné vztahy protagonistů. Konec konců nechtěl autor napsat učebnici, ale živou hru.“⁷⁹

3.3 Projekt Husova pouť

Jedná se o putování organizované skupiny lidí z hradu Krakovce - posledního pobytu Jana Husa před cestou do Kostnice - do německého Baernau u Tachova. První oficiální pouť se uskutečnila v roce 2010. Myšlenka na ni se zrodila v Českém Brodě. Od té doby se vydávají lidé na tuto cestu každoročně. Zváni jsou všichni, každý se může rozhodnout, zda půjde v historickém kostýmu nebo v civilním oblečení. Nocleh bývá zajištěn v tělocvičnách a podobných zařízeních. Do samotného cíle zatím vždy dorazila skupinka v průměru dvaceti lidí. V letošním roce 2013 bude cílem pouti Norimberk. V budoucnosti by to však měla být přímo Kostnice, a sice v roce 2015, kdy uplyne 600 let od upálení Jana Husa. Přáním je zároveň označit celou trasu turistickou značkou - jakýmsi logem pouti. Ideou organizátorů je, aby se Kostnice stala opravdovým poutním místem, jakým je např. Compostela⁸⁰. Celá akce navíc probíhá pod záštitou Společenství měst s husitskou minulostí a tradicí⁸¹. Harmonogram pouti je rozdělen do dvou etap.

⁷⁹ KOHOUT, Pavel. "Ecce Constantia!": dvanáct osudových hodin pro tři idealisty: přímý přenos z koncilu v Kostnici 1414-1418 s jednou přestávkou na osvěžení : vánoční příloha Listů [roč. 19, čís. 6/1989]. Vídeň: Sazba Růžena Janovská, 1989, str. 94-95

⁸⁰< <http://www.husovapout.cz>> (cit. 2013-05-04)

⁸¹< <http://www.husitskamesta.net>> (cit. 2013-05-04)

První část:

První den (v letošním roce je to 5.7.2013), stejně jako v předchozích letech, bude pouť zahájena ekumenickou bohoslužbou na hradě Krakovci.

Samotné vykročení na pouť začíná následujícím dnem cestou do Kralovic (22km), poté do Mladotic (16km), Nečtiny (15km), směrem na Krasíkov (23km) do Plané (17km). Sedmý den pouti by měla skupina poutníků dojít do Tachova (cca 18km) a osmý den do německého Baernau (cca 20km).

Druhá část:

Druhá etapa pouti pokračuje následujícího dne cestou z Baernau do Stornsteinu, odtud do Etzenrichu, poté do Hirschau. Dalšího rána poutníci pokračují do Sulzbach - Rosenbergu, pak do Pommelsbrunnu a odtud do Laufu an der Pegnitz. Sedmý den druhé etapy by měli poutníci dorazit do Norimberku.⁸²

Za sebe mohu říci, že jsem pomáhala s přípravami prvního oficiálního ročníku pouti, a také jsem se jí zúčastnila. Podařilo se nám v historických kostýmech dorazit až do tehdejšího cíle - německého Baernau, což bylo 130 km. Většinu cesty nás provázel jemný déšť. Bylo to náročné, ale velmi inspirující a povzbuzující. Tento zážitek mohu každému doporučit.

⁸²< <http://www.husovapout.cz>> (cit. 2013-05-04)

Závěr

Připomenutím historických souvislostí spojených se životem a působením Mistra Jana Husa jsem došla k závěru, jak nezvykle vzácným člověkem byl a jakou přinesl oběť. Je zcela nesporné, že se v každém okamžiku mohl rozhodnout zachovat si život, přesto nakonec zvolil cestu naprostého setrvání ve svém přesvědčení a odvolává se k samotnému Kristu.

Při rozboru vybrané současné tvorby, která se jím zabývá, jsem poznala, že stále existuje mezi lidmi upřímná potřeba zabývat se jeho otázkou.

Myslím si, že osud Jana Husa, a zejména jeho konečné rozhodnutí zůstat věrný svému přesvědčení, které ho nakonec stálo život, bude stále aktuální v lidských srdcích bez ohledu na to, v jaké době žijeme.

V anketě, která je součástí příloh, jsem se obracela na dotazované s cílem zjistit, jak je Jan Hus současníky vnímán. Nepostupovala jsem žádnou statistickou metodou, výběr dotazovaných byl náhodný, od vysokoškolských profesorů po ženy na mateřské dovolené. Výsledek ankety ukázal, že současný člověk má povědomí o osudu Mistra Jana a jeho boji za pravdu.

Použitá literatura

Prameny:

HUS, Jan a Anna CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ. *Betlémské poselství*. 1. vyd. Praha: Jan Laichter, 1947, 294 s., 303 s.

HUS, Jan a Harrison THOMSON. *Tractatus de ecclesia*. 1. vyd. Praha: Komenského evangelická bohoslovecká fakulta, 1958, 251 s.

HUS, Jan a ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české. Díl 1*. Praha: Bedřich Tempský, 1865. 478 s.

HUS, Jan a ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české. Díl II*. Praha: Bedřich Tempský, 1866. 440 s.

HUS, Jan a ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy české. Díl III*. Praha: Bedřich Tempský, 1868. 346 s.

Mistra Jana Husi Sebrané spisy/Jan Hus ; z latiny přeložil Milan Svoboda ; úvodem a vysvětlivkami opatřil Dr. V. Flajšhans ; J. R. Vilímek., 6 sv. Praha : J. Bursík, 1904.

HUS, Jan, STEIN, Evžen, ed. a RYBA, Bohumil, ed. *M. Jan Hus jako universitní rektor a profesor: výbor z jeho projevů*. V Praze: Jan Laichter, 1948. 132-[I] s. Sloupové pamětní; Kniha 5.

HUS, Jan a FLAJŠHANS, Václav, ed. *Listy z vyhnanství (1412-1414): Listů Husových svazek druhý*. V Praze: J. Otto, [1915]. 118 s. Světová knihovna; č. 1197-98.

HUS, Jan. *Výklad víry; Výklad desatera Božího přikázání; Výklad modlitby páně; Zpravidlo k výkladu*. Jilemnice: A. Neubert, 1902. 529 s. Vybrané spisy; II.

HUS, Jan. *Provázek třípramenný*. Jilemnice: A. Neubert, 1901. s. 45 až 72.

HUS, Jan. *Zrcadlo člověka hříšného; Zrcadlo hříšníka menší*. Jilemnice: A. Neubert, 1901. s. 202-208.

HUS, Jan. *Výklady*. 1. vyd. Praha: Academia, 1975, 714 s.

HUS, Jan. *Dcerka, aneb, Poznanie cesty prave k spasenju*. W Praze: Josefa Fetterlowá z Wildenbrunu, 1825. 82 s.

HUS, Jan a ŽILKA, František, ed. *Dcerka: o poznání cesty pravé k spasení*. 2. vyd. Praha: Kalich, 1995. 68 s. ISBN 80-7017-864-7.

HUS, Jan. *O svatokupectví*. Jilemnice: A. Neubert, 1901. s. 175 až 199.

HUS, Jan. *O církvi*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965. 311 s. Památky staré literatury české; sv. 29

HUS, Jan. *O šesti bludech*. Jilemnice: A. Neubert, 1901. s. 231-270.

HUS, Jan. *Mistra Jana Husi Sebrané spisy. sv. VI., Postilla*. II. vyd. Praha: Bursík, 1904. 361 s.

HUS, Jan. *Mistra Jana Husi Postilla, čili, Vyložení svatých čtení nedělních*. V Jilemnici: Al. Neubert, [1906]. 394 s.

HUS, Jan. *Jádro učení křesťanského; Výklad písniček Šalomounových*. Jilemnice: Neubert, 1901. s. 325-350.

HUS, Jan. *Výklady*. 1. vyd. Praha: Academia, 1975, 714 s.

HUS, Jan. *O manželství*. Jilemnice: A. Neubert, 1901. s. 303-323.

HUS, Jan. *Knížky proti knězi kuchmistrovi = [Impressum per Paulum in Monte Oliveti: Anno domini Milesimo CCCCIX]*. Kladno: Karel Janout, 1935. [XLVI] - 16 - [IV] s.

HUS, Jan. *Sermo de pace = Řeč o míru*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1963. 93, [2] s. Kalich.

HUS, Jan. *Sto listů M. Jana Husi*. 1. vyd. Praha: Jan Laichter, 1949. 303, [7] s. Sloupové pamětní; Sv. 8.

HUS, Jan. *Listy z Kostnice (1414-1415): Listů Husových svazek třetí*. V Praze: J. Otto, [1915]. 181 s. Světová knihovna; č. 1201-1203.

VÁCLAV NOVOTNÝ. *M. Jana Husi korespondence a dokumenty: Spisův M. Jana Husi č. 9*. Praha: Komise pro vydávání pramenů náboženského hnutí českého, 1920.

WYCLIFFE, John. *Sermones [Wycliffe]*. London, 1889.

Odborná literatura:

Dr. BARTOŠ, F. M. *M. Jakoubek ze Stříbra: spolubojovník a nástupce Husův*. Příbram: Rada starších CČH, 1936.

Dr. BARTOŠ, F. M. *Světcí a kacíři*. Praha 1: Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká, 1949.

Mistr Jan Hus v proměnách času a jeho poselství víry dnešku. Vyd. 1. Editor Tomáš Butta, Zdeněk Kučera. Praha: Církev československá husitská, 2012, 327 s. ISBN 978-80-7000-081-6.

ČORNEJ, Petr. *Velké dějiny zemí koruny české: V. díl*. 2. vyd. 2000. ISBN 80-7185-296-1

FLAJŠHANS, Václav. *Mistr Jan Hus: Mistr Jan řečený Hus z Husince*. Praha: Jos. R. Vilímek, nedatováno
JEDIN, Hubert. *Malé dějiny koncilů*. [1. vyd.]. Praha: Česká katolická charita, 1990, 145 s.

KAŇÁK, Miloslav. *Milíč z Kroměříže*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1975.

KANTŮRKOVÁ, Eva. *Jan Hus: příspěvek k národní identitě*. Vyd. 3., Ve vydavatelství Ideál 1. Praha: Ideál, 2008, 460 s., [8] s. obr. příl. Literární texty (Ideál), sv. 1. ISBN 978-808-6995-090

KEJŘ, Jiří. *Z počátků české reformace*. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2006, 271 s. Deus et gentes, sv. 6.

KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, 235 p. Historica (Nakladatelství Vyšehrad). ISBN 80-702-1387-6.

KEJŘ, Jiří. *Husitský právník M. Jan z Jesenice*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965, 178 s.

KELLY, J.N.D. *Pápeži dvou tisícročí*. 1. vyd. Bratislava: Roal, 1994. ISBN 80-88706-00-9

KOHOÚT, Pavel. "Ecce Constantia!": dvanáct osudových hodin pro tři idealisty : přímý přenos z koncilu v Kostnici 1414-1418 s jednou přestávkou na osvěžení : vánoční příloha Listů [roč. 19, čís. 6/1989]. Vídeň: Sazba Růžena Janovská, 1989, 63 p.

Dr.KROFTA, Kamil. *Mistr Jan Hus v životě a památkách českého lidu*. Praha: Pražská akciová tiskárna, 1915.

KUBÍČEK, Alois. *Betlémská kaple*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953.

KYBAL, Vlastimil. *M. Matěj z Janova: jeho život, spisy a učení*. Praha: Královská česká společnost nauk. Jubilejní fond, 1905, XXI, 330 s.

LANE, A. *Dějiny křesťanského myšlení*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996, 286 s. ISBN 80-854-9547-3.

Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi: Vyd. 1. Editor Jan Blahoslav Lášek. Praha: Česká křesťanská akademie, 1995, 333 s. ISBN 80-857-9517-5.

NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 1. - Život a dílo*. Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919.

NOVOTNÝ, Václav a KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus, život a učení: Díl 2.*, Praha: nakladatelství Jana Laichtera, 1919.

NOVOTNÝ, Václav. *Ku kritice zpráv Kl. Ptolemaia o zemích českých*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1910. 34 s.

ODLOŽILÍK, Otakar a Václav NOVOTNÝ. *M. Štěpán z Kolína*. Praha: Společnost Husova musea, 1924, 80 s.

SOUSEDÍK, Stanislav. *Učení o eucharistii v díle M. Jana Husa*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998, 77 p.

ŠMAHEL, František. *Jeroným Pražský*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo, 1966, 240 s.

ŽEMLIČKA, Zbyněk. *Arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hasenburka a jeho poměr k Husovi*. Praha, 1968. 87 s.

Internetové zdroje:

Prameny:

<<http://apo-logia.blogspot.cz/2007/04/papesk-schisma>>. (cit. 2013-05-04)

Ostatní:

<<http://biblio.hiu.cas.cz>> (cit. 2013-05-05)

<<http://www.historieweb.cz>> (cit. 2013-05-05)

<<http://www.pavel-kohout.com/biografie-cz>>
(cit. 2013-05-04)

<<http://www.spisovatele.cz/eva-kanturkova#cv>>
(cit. 2013-05-04)

<<http://nase-rec.ujc.cas.cz> > (cit. 2013-05-04)

<<http://www.husovapout.cz>> (cit. 2013-05-04)

<<http://www.husitskamesta.net>> (cit. 2013-05-04)

<<http://www.husovapout.cz>> (cit. 2013-05-04)

<<http://www.nase-reformace.cz>> (cit. 2013-05-11)

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha I

Anketa

Příloha II

Obrázek z Jenského Kodexu - upálení Jana Husa.
Převzato z <http://www.nase-reformace.cz>
(cit. 11. 5. 2013)

Příloha III

Filip van den Boosch: Pohled na Betlémskou kapli s okolím. Převzato z KUBIČEK, Alois. *Betlémská kaple*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953, šestá nečíslovaná strana.

Příloha IV

Autorská práce - kresba pastelem. KRHŮTKOVÁ, Ivana. „Anděl nad plamenem“. (2010)

Příloha V

Slohová práce klientky Diagnostického ústavu v Hodkovičkách (22. 4. 2011). Dívky měly za úkol v hodině českého jazyka vybrat si z nabízených obrázků jeden, a napsat o něm slohovou práci. Líbilo se mi, že tato dívka napsala práci, která je sice plná hrubých chyb, ale hovoří v ní o poselství lidem, a jednou z hlavních postav je Jan Hus.

Příloha č. I

Anketa

Mým přáním bylo oslovit různorodou skupinu lidí, a položit jim dvě otázky související s Janem Husem. Obrátila jsem se tedy jak na profesory, tak na své přátele, známé, i spolupracovníky. Nakonec jsem také vyrazila přímo do ulic, konkrétně do parku Stromovka. Ne všichni mi na mé otázky odpověděli, a někdy pouze na jednu z nich. Ráda bych ale řekla, že odpovědi, které jsem získala, si velmi vážím, a proto zde budu citovat každého jednotlivě.

Otázky zněly:

- 1. Co pro Vás představuje osobnost Jana Husa? (nebo s čím si ji spojujete)*
- 2. Jaký odkaz podle Vás zanechala jeho postava v dějinách současné době?*

prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc., Univerzita Karlova v Praze:

- 1. „Patří mezi největší myslitele české kultury, svou akcentací nutnosti pravdy patří mezi ty nejlepší z Čechů vůbec...“*
- 2. „Potřeba a nutnost pravdy je nezničitelná!!!“*

doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D., Univerzita Karlova v Praze:

- 1. „Osobnost schopného teologa, který dokázal psát populární naučná díla česky a odborná latinsky a který si dokázal získat důvěru mezi nižšími i vyššími vrstvami společnosti.“*
- 2. „Pokusil bych se to shrnout výroky typu: věrnost pravdě, kterou jsem poznal - odvaha oponovat*

mínění většiny bez ohledu na důsledky takového jednání.“

Vysokoškolské vzdělání, informátorka Letiště Praha:

1. „Osobnost Jana Husa pro mě představuje synonymum odvahy, odhodlanosti, statečnosti a spravedlnosti.“
2. „Názory a násilná smrt Jana Husa otřásla dějinami Českého státu a stala se inspirací a motivací mnoha dalším reformním hnutím. I když ani dnes nejsou všechny jeho názory římskokatolickou církví zcela pochopeny a respektovány, jeho odkaz si na celém světě dodnes připomínáme.“

Jiří Kučera, 31 let, informátor Letiště Praha:

1. „Jana Husa si spojuji s filmem Černí Baroni.“
2. „Byl to církevní reformátor a je to pro mě středověký Martin Luther.“

Petra Hlavsová, 26 let, informátorka Letiště Praha:

1. „Vybaví se mi, že se narodil v Husinci, že to byl kněz, reformátor, kazatel. Církev ho označila za kacíře a 6. července 1415 byl upálen na hranici v Kostnici (dodnes tento den slavíme jako státní svátek.)“
2. „Zanechal jiný pohled na církev.“

Anonym:

1. „Byl to reformátor, kazatel, učitel. Velký kritik církve - církevních odpustků a nemorálního jednání. Chtěl napravit křesťanské církve a společnost.“

2. „Jan Hus je symbolem boje za spravedlnost.“

Pavel Knotek, 26 let, programátor:

1. „Hlavně osobnost bojující za své přesvědčení. Nebál se jít proti proudu.“
2. „Nedokážu přesně říct, jaký odkaz zanechal, protože často to vypadá, že pozitivních věcí v politice, církvi atd. moc není. V každém případě by si lidé měli vzít ponaučení z toho, co jsem psal v prvním odstavci.“

Pavla Knotková, 22 let, student Právnické fakulty Masarykovy Univerzity:

1. „Spojuji si Husa s upálením v Kostnici, s kázáním v Betlémské kapli, s interdiktem nad Prahou a se snahami reformovat církev.“
2. „Náprava církve - ujaly se čtyři artikuly pražské, církev nepřijímá odpustky, je více tolerantní k jiným vyznáním.“

Eva Ragsch, 29 let, mateřská dovolená:

1. „Oběť katolické církve. Měl pravdu a proto musel být umlčen.“
2. „Pro většinu lidí je asi největším přínosem státní svátek v den výročí upálení Mistra Jana Husa.“

Tereza Durkáčová, 28 let, informátorka Letiště Praha:

1. „Spojuji si ho s Johankou z Arku, protože jejich osud byl stejný.“
2. „Věřím, že dnes neexistuje nikdo, kdo by nevěděl, kdo byl Jan Hus. Pro mě je jeho odkazem

to, že názor jednoho člověka nestačí proti většině.“

Jana Drabešová, 31 let, informatorka Letiště Praha:

1. „Katolický kněz, kazatel, kritik církve.“
2. „Odvaha a síla bojovat za svou víru, pravdu a přesvědčení...jako Václav Havel.“

Margita Plášková, 35 let:

1. „Jana Husa vidím jako velkého hrdinu českého národa, který bojoval za spravedlnost a nápravu křesťanské církve a společnosti. Jeho osobu si spojuju s pravdivostí, statečností a láskou a oddaností k Bohu.“
2. „Mluvit pravdu, konat pravdu a bránit pravdu.“

Dvě přítelkyně, 74 a 77 let, společně:

1. „Představuje pro nás pravdomluvného, čestného člověka, kterých je bohužel v dnešní době málo.“
2. „ On nám všem nechal odkaz, kterým se bohužel nikdo dnes neřídí, ani církve.“

Paní v důchodu:

1. „Podle Jana Pavla II. on je reformátorem.“
2. „Zjednodušení různých obřadů v katolické církvi. Nový papež František chce jít touto cestou chudoby.“

ThDr. Kamila Veverková, ThD., Univerzita Karlova v Praze:

1. Člověka, který pro své přesvědčení šel na hranici.
2. Boj za pravdu má smysl a člověk se nemá bát.

Antonín Bouček, 26 let, vysokoškolský student:

1. „Rektor Karlovy Univerzity, kazatel.“
2. „Boj za pravdu.“

Filip Konvalinka, vysokoškolský student:

1. „Spojuji si jej s kališnictvím, jako vůdce husitských válek, přijímání podobojí, smrt v 6. července 1415.“
2. „Odkaz, který zanechal, je už dnes dávno pasé. (hodnota pravdy jako takové)“

28 let, mateřská dovolená:

1. „Spojuji si jej s tím, že ho upálili, protože za něco bojoval.“
2. -

Kateřina Bartůňková, 26 let, mateřská dovolená:

1. „Upálení.“
2. „Zanechal odkaz, aby lidé bojovali za svoje názory.“

Lucie Pracnová, 27 let, architekt:

1. „Je to náboženský reformátor, který za to, že nechtěl ustoupit, tak ho upálili. Husité, jeho následovníci v jeho myšlenkách pokračovali i válečně. 6.7. 1415 byl upálen v Kostnici.“
2. „Zasloužil se o větší náboženskou svobodu u nás.“

Anonym:

1. „Hus měl velký vliv na osvobození od nadvlády.“

2. -

13 let, studentka základní školy:

1. „I když válčil, pokoušel se tím vyjádřit svůj názor před církví.“
2. „Zanechal po sobě odkaz v podobě škol, které jsou po něm pojmenované.“

45 let, odborné vzdělání:

1. „Jeden z nejchytřejších mužů v té době. Trpěl, ale vyjádřil se.“
2. „Kdyby se nestalo to, co se kolem něj stalo tenkrát, nebylo by tu dnes to, co tu máme, např. školství. Měli bychom si brát z minulosti víc.“

Anonym:

1. „Vybaví se mi reformy, a potom vtipy.“
2. „K osudu jaký měl: nevzdávat se!“

Anonym:

1. „Vybaví se mi upálení.“
2. -

Martin Hemala, 35 let, osoba samostatně výdělečně činná:

1. „Národní buditel, otec náboženské reformace v Čechách a na Moravě.“
2. Odkaz? Nenechat si s..t na hlavu!“

24 let, informátorka Letiště Praha:

1. „Osobnost Jana Husa si spojuji s významnou památkou českých dějin. Představuje pro mě člověka

nadčasového a odhodlaného prosadit své učení za každou cenu.“

2. „Současné dějiny si myslím už s učením Jana Husa příliš nepracují, nicméně ji stále považují za velice hodnotnou, co se týče minulosti.“

Příloha č. II
Jenský kodex - upálení J. Husa

Příloha č.III

Filip van den Boosch - Pohled na Betlémskou kapli
s okolím

Pohled na Betlémskou kapli s okolím, malíř Filip van den Boosche,
vydaný Jiljím Sadelerem roku 1606

Příloha č.IV

Autorská práce - „Anděl nad plamenem“

Příloha č.V

Slohová práce klientky Diagnostického ústavu
v Hodkovičkách

Dne 22.4.2011

Tento den je spojen s mnoha
významnými dny je to krásná
a krásy jiné jak máček vydlít
na této fotografii, spousta lidí
přišla na tuto pláž se přáteli aly
zabývali něco přírodního u tak
romantického aly máš v den 19.2. do
paměťových své spřáchané duše a
dali se spolu dohromady taková
romantické místo nikdy a nikdy
mž nenajdete. Biliv stn a do toho
černá obloha pokyší hvězdamy,
kuchytle a obmožuje pro lepší
atmosféru no není to máčka?
a stovna na této pláži se sblží,
blan plus - božím rímora a daly
to spolu do optardu nevydání
romantické choytle a Eji spolu
ať kabitobí, ale pozor přání
na 2 keding, Pětko UFO a odnese
všechny ale lidi a máš liché romé
do země nemrtových a tak pak
všichni postupují takyrou protorzi,
zeměma' ufo let se sbírat
a přání je jeden člověk a,
to je oničar blana a ryle přít
dostane spáčkami odraz na orgel bytli a vrtá se spít
na moři polibkem není aly sám xit co se stalo a
se se mít musí samimik k lepšimmu fírak máš
všet lidi samtkne a nastane konec světa Pě: Eže
a Pětko

dostane spáčkami odraz na orgel bytli a vrtá se spít
na moři polibkem není aly sám xit co se stalo a
se se mít musí samimik k lepšimmu fírak máš
všet lidi samtkne a nastane konec světa Pě: Eže
a Pětko

Trisková Pavla

Poselství Mistra Jana Husa dnes?

The Tiding od Jan Hus Today?

Ivana Krhůtková

Summary:

The work was concerned with tiding of Jan Hus to present epoch reminding his life, his works and contemporary works on the subject. The dissertation was divided into three chapters. The first chapter dealt with his life, the region and the epoch in which he worked. The second chapter dealt with his writing creation, Latin and Czech. The third chapter is concerned with selected contemporary works dealing with the Jan Hus - with book of *Eva Kanturkova - Jan Hus*, with drama of *Pavel Kohout - "Ecce Constantia!"* and with project *Hus' pilgrimage*.